

ความคิด เรื่องความทุกข์ของไซเป็นฮาวเออร์

ความคิด เรื่องความทุกข์ของไซเป็นฮาวเออร์นี้พอจะแบ่งได้เป็น ๓ ประเด็น คือ

- ๓.๑ ความหมายของทุกข์
- ๓.๒ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์
- ๓.๓ การดับทุกข์

๓.๑ ความหมายของทุกข์ ทุกข์ตามความหมายทั่วไปของไซเป็นฮาวเออร์ คือ ความขาดแคลน (deficiency) หรือความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนอง (unsatisfied will) และความต้องการที่ได้รับความพอใจแล้วยังมีความอยากตามมาอีก ไซเป็นฮาวเออร์ เชื่อว่าธรรมชาติภายในของคน คือ เจตจำนง (will) เจตจำนงนี้มีลักษณะเป็นความอยากและตื่นระงอยู่ตลอดเวลา เจตจำนงที่มีอุปสรรคมาขัดขวางทำให้ไม่ได้สมปรารถนา เราเรียกว่า ทุกข์ ตัวอย่างเช่น คนทุกคนต้องการมีสุขภาพดี ดังนั้นความเจ็บปวดเพียงเล็กน้อยจากการถูกรองเท้าก็ดกก็ทำให้รู้สึกทุกข์ เพราะมันทำให้เขาไม่ได้รับความสุขสบาย ภายอย่างเต็มที่^๑

ตรงกันข้ามกับความทุกข์ คือ ความสุข โดยทั่วไปแล้วความสุข หมายถึง การอยู่ดีกินดี (well-being) หรือความพอใจ (pleasure) แต่ไซเป็นฮาวเออร์ถือว่า ความสุขดังกล่าวนี้เป็นความทุกข์ ไม่ใช่ความสุขอย่างแท้จริง เพราะมนุษย์โดยธรรมชาติแล้ว มีความอยากอยู่เสมอ เมื่อความอยากอันใดอันหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วคนจะพอใจอยู่ เพียงชั่วขณะเท่านั้นแล้วจะมีความอยากอันใหม่เกิดขึ้นมาอีกจึงเป็นทุกข์ เรื่องนี้เราจะเห็น ได้ชัดเจนจากคำพูดของไซเป็นฮาวเออร์ที่ว่า

^๑Ibid, p. 41.

เราคงจะจำกันได้ว่าการต่อสู้ดิ้นรนซึ่งประกอบเป็นแก่นภายในของทุก ๆ สิ่ง เช่นเดียวกับในตัวเรา. . . ถูกเรียกว่าเจตจำนง สิ่งก็ดขวางตลอดจนอุปสรรคต่าง ๆ ที่มาคั่นระหว่างเจตจำนง และจุดหมายชั่วขณะของมัน เราเรียกว่า ทุกข์ ในทางกลับกันการไปถึงจุดหมายของมัน เราเรียกว่า ความพอใจ ความอยู่ดีกินดี ความสุข. . . แล้วเราจะพบว่าสิ่งเหล่านี้คือความทุกข์ซึ่งมีอยู่ตลอดมา และไม่มีความสุขที่ยืนนานเลย เพราะการดิ้นรนทั้งหมดเกิดจากความขาดแคลน เกิดจากความไม่พอใจกับฐานะของคน ดังนั้น มันจึงเป็นทุกข์อยู่ตราบเท่าที่ยังไม่ได้รับความพอใจ แต่ก็ไม่มี ความพอใจใดที่จะมีอยู่ได้นาน มันมักจะ เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการดิ้นรนใหม่เสมอ. . . เมื่อไม่มีการสิ้นสุดของการดิ้นรน มันก็ไม่มีที่สุดของทุกข์^๑

นอกจากนี้ โชเป็นชาวเยอรมันยังอธิบายความหมายของทุกข์โดยแบ่งความทุกข์ออกเป็น ๒ แบบ คือ ความทุกข์ทางกาย และความทุกข์ทางใจ

ก) ความทุกข์ทางกาย (physical pain) ได้แก่ ความเจ็บป่วย ความอดอยาก การขาดแคลนเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และความพอใจทางเพศ เป็นต้น ความทุกข์แบบนี้ โชเป็นชาวเยอรมันถือว่าเป็นความทุกข์พื้นฐานที่คนและสัตว์มีได้เท่ากัน แต่บางครั้งคนอาจจะมีได้มากกว่าสัตว์ เพราะคนมีระบบประสาทและสมองที่ซับซ้อนกว่าสัตว์ เขากล่าวว่า

. . . พื้นฐานทางวัตถุของความสุขหรือความทุกข์ของมนุษย์คือความพอใจทางกาย หรือความทุกข์ทางกาย พื้นฐานนี้แคบมาก มันประกอบด้วย สุขภาพ อาหาร สิ่งป้องกันความเปียกชื้นและการสนองตอบทางเพศ หรือการขาดซึ่งสิ่งเหล่านี้ ดังนั้นมนุษย์จึงมีความพอใจทางกายไม่ยิ่งหย่อนกว่าที่สัตว์มี ยกเว้นบางทีระบบประสาทที่มนุษย์มีซับซ้อนกว่าสัตว์ทำให้เขารู้สึกพอใจได้มากกว่าสัตว์ ความรู้สึกทุกข์ก็เป็นเช่นนี้^๒

^๑Arthur Schopenhauer, The World as Will and Idea, vol 1., trans. R. B. Haldane and J. Kemp, p. 399.

^๒Arthur Schopenhauer, Essays and Aphorisms, trans. R. J. Hollingdale, p. 43.

ความทุกข์ทางกายนี้ คือ การขาดแคลนสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นความต้องการทางกายของคน เช่น การปวดศีรษะทำให้กายไม่สบาย ความทิวทำให้ปวดท้อง การขาดเครื่องนุ่งห่มทำให้รู้สึกหนาวเวลาอากาศเย็น และบางทีเมื่อคนเรามีสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว แต่ก็ยังต้องการมากไปกว่านี้อีก ดังจะเห็นได้จาก การที่คนในชนบทซึ่งเจ็บป่วยและได้รับการรักษาจากแพทย์ที่โรงพยาบาลอำเภอแล้ว ยังเดินทางมาปรึกษาแพทย์ที่อยู่ในโรงพยาบาลประจำจังหวัดอีก หรือการที่คนเรามีอาหารรับประทานพออิ่มแล้วยังไม่พอใจ คนยังแสวงหาอาหารอื่น ๆ ที่เกินความจำเป็น เช่น พวกขนมหวาน เหล้า ฯลฯ เครื่องนุ่งห่มก็เช่นกัน บางทีคนเรามีเสื้อผ้าห่อหุ้มร่างกายปกป้องกันความหนาวหรือความนำจุจากแล้วยังไม่พอ คนยังแสวงหาเสื้อผ้าแบบแปลก ๆ ใหม่ ๆ และพวกเครื่องประดับต่าง ๆ มาเพิ่มเรื่อย ๆ และบางคนมีบ้านของตนเองอยู่แล้ว แต่ยังอยากมีบ้านอีกหลาย ๆ หลัง เป็นต้น

ข) ความทุกข์ทางใจ (Spiritual pain) ได้แก่ ความวิตกกังวล ความทะเลาะเถียงกัน ความอยาก ความกลัว ความไม่สมหวัง และความเบื่อหน่าย เป็นต้น ความทุกข์ทางใจนี้ไซ้เป็นชาวเอเธอร์ก็ว่ามีแต่ในคนเท่านั้น ไม่มีในสัตว์ ทั้งนี้เนื่องจากคนมีสมรรถภาพในการคิด (faculty of reflection) ซึ่งสัตว์ไม่มี คนจึงสามารถคิดถึงอนาคต จดจำอดีต และเลือกที่จะทำตามแรงจูงใจอันใดอันหนึ่งในปัจจุบันได้

. . . เนื่องจากสัตว์ขาดสมรรถภาพ ในการคิด ความสุขและความทุกข์จึงไม่สามารถเพิ่มพูนได้ในสัตว์เช่นเดียวกับในคน ซึ่งมีความจำและความหวัง ความทุกข์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสำหรับสัตว์แล้วแม้ว่ามันได้เกิดขึ้นมานับครั้งไม่ถ้วนก็ยังคงเป็นครั้งแรกสำหรับมัน . . . แต่คนนั้นตรงข้าม ทั้ง ๆ ที่มีองค์ประกอบของความสุขและความทุกข์เช่นเดียวกับสัตว์ แต่คนก็มีความรู้สึกสุขและทุกข์ได้มากกว่าซึ่งบางทีถึงกับเป็นอันตรายหรือผิดหวังจนถึงแก่ชีวิตก็มี . . . และสิ่งที่คนมักจะมีอยู่มากกว่าสิ่งอื่น ๆ คือ ความทะเลาะเถียงกัน และความรู้สึกในเกียรติและความฮับอาย พุดง่าย ๆ ก็คือ สิ่งที่เขาคิดว่าคนอื่นจะคิดเกี่ยวกับเขานั้นได้กลายมาเป็นจุดหมายของความพยายามทั้งหมดของเขาที่จะให้ได้มานอกเหนือไปจากความสุขและความทุกข์ทางกาย^๑

^๑Ibid. : p. 44.

ความทุกข์ทางใจอันได้แก่ความไม่สบายใจต่าง ๆ ซึ่งคนมีแต่สัตว์ไม่มี เรา จะพบได้จากตัวอย่างต่อไปนี้คือ คนมีความวิตกกังวลต่อบางสิ่งที่ยังมาไม่ถึง เช่น คนกลัว ความเจ็บปวดและความตาย แล้วพยายามเตรียมการต่าง ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงมันโดยการรับประทานยาบำรุงหรืออาหารที่คิดว่ามีประโยชน์ เช่น โสม ฯลฯ เพื่อให้ร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บป่วยและอายุยืน ส่วนสัตว์ไม่มีความวิตกกังวลและเตรียมการต่าง ๆ ล่วงหน้า มัน จะหลีกเลี่ยงความตายต่อเมื่อมันเผชิญกับความตายเท่านั้น ในเรื่องนี้บางคนอาจจะแย้งได้ว่าการที่มดสะสมอาหารไว้ล่วงหน้าสำหรับฤดูหนาวที่ยังไม่มาถึง แสดงว่ามดมีการคิดถึงอนาคต ด้วยมิใช่หรือ แต่ไซเป็นชาวเออร์ได้พูดถึงสิ่งเหล่านี้ว่าเป็นสัญชาตญาณของสัตว์ มิใช่เป็นเรื่องของความสามารถในการคิดแต่อย่างใด^๑ อีกประการหนึ่ง การที่คนมีความสามารถจดจำอดีตที่ผ่านมาแล้วทำให้บางครั้งคนมีความเสียใจหรือเสียตาย ที่ได้ทำบางสิ่งลงไป เช่น เด็กบางคนเสียใจที่ตนเองสอบตกเพราะไม่ได้ดูหนังสือ หรือพ่อค้าบางคนเสียตายที่ลงทุนทำการค้าแล้วขาดทุน และการที่คนสามารถเลือกที่จะทำหรือไม่ทำบางสิ่งที่เขาไม่อยากจะทำหรืออยากทำนั้น เราจะพบว่า บางคนที่ยากจนมาก แต่เขาก็ไม่ยอมรับจ้างถ่ายแบบเปลือยเพื่อนำรายได้มาเลี้ยงชีพ หรือ บางคนไม่ยอมทุจริตต่อหน้าที่โดยการรับสินบนที่มีผู้มาขอให้เพราะกลัวว่าถ้ามีคนรู้และนำไปเปิดเผยเขาจะได้รับความอับอายและถูกลงโทษ เป็นต้น

ไซเป็นชาวเออร์ได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างความทุกข์ทางกาย และความทุกข์ทางใจไว้อย่างชัดเจนดังจะเห็นจากคำพูดของเขาที่ว่า

... ความเจ็บปวดทางกายถูกกำหนดโดยเส้นประสาท และการเชื่อมต่อของเส้นประสาทกับสมอง ดังนั้นการทำให้แขนขาเจ็บปวดจะไม่ถูกรู้สึกถ้าเส้นประสาทที่โยงจากแขนขาไปสู่สมองนั้นขาดไป หรือสมองถูกทำให้หมดความรู้สึกละเลย โดยยาสลบ ส่วนความทุกข์ทางใจถูกกำหนดด้วยความรู้ และจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีความรู้มากขึ้น^๒

^๑Arthur Schopenhauer, The World as Will and Idea, Vol.1., trans. R. B. Haldane and J. Kemp, p. 210.

^๒Arthur Schopenhauer, Essays and Aphorisms, trans. R. J. Hollingdale, p. 46.

นอกจากนี้โซ เป็นชาวเออร์ยัง เชื่อว่าคนมักจะรู้สึกในความทุกข์ทางใจมากกว่าความทุกข์ทางกาย ดังจะเห็นได้จากการที่เด็กหกล้มแล้วร้องไห้ เขาจะร้องไห้มากขึ้นเมื่อมีคนปลอบโยน นี่เป็นเพราะเขาคิดถึงความเจ็บปวดที่ได้รับมากกว่ารู้สึกเจ็บปวดจริง ๆ

สรุปแล้วความทุกข์ของโซเป็นชาวเออร์หมายถึง ความทุกข์ทางกาย คือ ความเจ็บป่วยและการขาดแคลนสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และความทุกข์ทางใจ คือ ความไม่สบายใจต่าง ๆ เช่น ความทะเลาะทระยาน ความอยาก ความผิดหวัง ความเสียใจ ความเสียสย ความวิตกกังวล และความเบื่อหน่าย เป็นต้น

๓.๒ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ตามทัศนะของโซเป็นชาวเออร์นี่พอจะแบ่งได้เป็น ๓ สาเหตุ ดังนี้คือ

๓.๒.๑ เจตจำนง (will)

๓.๒.๒ ความเห็นแก่ตัว (egoism)

๓.๒.๓ สมรรถภาพในการคิด (faculty of reflection)

๓.๒.๑ เจตจำนง (will) ความทุกข์ของโซเป็นชาวเออร์นั้นถือว่าเป็นสรรพสิ่งในโลกล้วนเป็นการแสดงออกของเจตจำนง (objectification of will) ในระดับต่าง ๆ กัน เจตจำนงจึงเป็นสาระของทุกสิ่งในโลก เจตจำนงนี้มีลักษณะสำคัญ ๒ ประการคือ ประการแรก มันมีลักษณะเป็นความอยาก ประการที่สอง มันมีลักษณะเป็นการต่อสู้กันรอนอย่างไม่มีจุดจบ เนื่องจากเจตจำนงมีลักษณะดังกล่าวจึงทำให้เกิดทุกข์โซเป็นชาวเออร์ได้พูดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

*Arthur Schopenhauer, The World as Will and Idea, Vol.1., trans. R. B. Haldane and J. Kemp, p. 386.

เราพบว่าสิ่งที่อยู่ภายในของธรรมชาติที่ไม่มีสามัญสำนึกคือการต่อสู้ที่ดำเนินไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีจุดจบ และปราศจากการหยุดพัก และสิ่งนี้ปรากฏแก่เราอย่างชัดเจนมากขึ้นเมื่อเราพิจารณาธรรมชาติภายในของสัตว์และคน การมุ่งไปข้างหน้าและการต่อสู้ เป็นการมีอยู่ทั้งหมดของธรรมชาติภายในนี้ซึ่งอาจจะเปรียบเสมือนความกระหายที่ไม่ได้รับการบรรเทา แต่พื้นฐานของเจตจำนงทั้งหมดคือความอยากและการขาดแคลน มันจึงทำให้เกิดเป็นความทุกข์^๑

การที่คนมีความอยากและตื่นนอนอยู่ตลอดเวลา^๒ เราจะพบว่าความอยากของเขาไม่ได้รับการตอบสนองเสมอไป บางทีมันก็มีอุปสรรคมาขัดขวางทำให้ไม่สมปรารถนาและเป็นทุกข์ ตัวอย่างเช่น บางคนต้องการมีเครื่องนุ่งห่มมากขึ้น เพื่อเพิ่มความอบอุ่นแก่ร่างกาย แต่เขาก็ยากจนทำให้ไม่สามารถซื้อหามาได้ และไม่มีใครสละให้แก่เขาด้วย เขาจึงต้องทนทุกข์ทรมานกับสภาพอากาศที่เป็นจืดนั้นต่อไป และการที่คนเรามีความอยากและตื่นนอนอยู่ตลอดเวลา^๓ยังทำให้คนมีความอยากและได้รับความพอใจแล้วก็ยังมีความอยากต่อไปอีกเพราะความพอใจที่ได้รับนั้น เขาจะรู้สึกมันอยู่เพียงชั่วครู่เท่านั้น ตัวอย่างเช่น บางคนอยากมีเงินใช้ แต่เมื่อเขาหามาได้พอแล้ว เขายังอยากจะมีให้มากขึ้นไปอีก ในเรื่องนี้ไซเป็นฮาวเออร์ได้อธิบายว่า เนื่องจากเจตจำนงมีธรรมชาติที่ตื่นนอนไปตลอดเวลาไม่มีจุดหมายที่เป็นจุดสุดท้าย การตื่นนอนของมันจึงไม่มีการสิ้นสุด เมื่อได้รับความพอใจคนก็ไม่ค่อยรู้สึกพอใจ และขณะที่มันต่อสู้ตื่นนอนไปนั้นมันยังอาจจะถูกขัดขวางด้วยอุปสรรคต่าง ๆ ได้ด้วย^๔

อนึ่งอาจจะมีปัญหาว่าเมื่อ ความอยากต่าง ๆ ได้รับการตอบสนองแล้ว ความทุกข์จะหมดไปหรือไม่ และจะมีความสุขแทนที่ใช่ไหม ในเรื่องนี้ไซเป็นฮาวเออร์จะต้องปฏิเสธอย่างแน่นอน เพราะเขาถือว่าคนเรามีสารัตถะคือเจตจำนงซึ่งเป็นความอยากและตื่นนอนอยู่เสมอ เรามักจะถูกหลอกว่า ความพอใจที่ได้รับเป็นจุดจบของความอยาก แต่ทันทีที่เราไปถึงมัน มันก็จะปรากฏไม่เหมือนกับที่เราคิด ความพอใจนี้จะลดลงเหมือนดอกไม้

^๑Ibid., p. 402.

^๒Ibid., p. 398:

ที่เพียวเฉา และมันก็จะถูกลืมไปในที่สุด^๑ ความจริงแล้วความพอใจที่เราได้รับนี่เป็นเพียงความพอใจของความต้องการอันหนึ่งเท่านั้น เมื่อเราได้รับมันแล้วเราก็จะกลับเข้าสู่สภาพเดิมก่อนที่เราจะได้รับมัน คือ เราจะมี ความอยากอีก ดังนั้นความทุกข์จึงไม่หมดไปและไม่มีความสุขเข้ามาแทนที่แต่อย่างใด และโยเป็นฮาวเออร์ยังได้อธิบายเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจนว่า

การคืนรมของเจตจำนงเกิดจากความอยาก ดังนั้นจึงเป็นความขาดแคลนและความทุกข์ ความพอใจของความต้องการอันหนึ่งทำให้มันหมดไปก็จริงแต่ยังมีความต้องการอีกนับสิบอย่างที่ยังถูกปฏิเสธอยู่ นอกจากนี้ความอยากจะมีอยู่นานและความต้องการต่าง ๆ ก็มีอย่างไม่รู้จบ ส่วนความพอใจนั้นจะมีอยู่ในระยะสั้นและแทบจะไม่มีเลยก็ว่าได้ แม้ความพอใจอันสุดท้าย ความต้องการทุก ๆ อันที่ได้รับความพอใจนั้นทันทีที่มันก็จะเหลือที่ว่างให้แก่ความต้องการใหม่อีก ทั้งคู่จึงเป็นภาพลวงตา คือ อันหนึ่งเป็นความต้องการที่ได้รับความพอใจ ส่วนอีกอันหนึ่งเป็นความต้องการที่ยังไม่ได้รับความพอใจ ไม่มีวัตถุของความ ต้องการอันใดที่เราได้รับแล้วจะสามารถให้ความพอใจแก่เราได้ อย่างยืนยาว มัน เป็นเพียงการตอบสนองความต้องการที่ผ่านแควเข้ามาแล้วหายไป มัน เหมือนกับทานที่เราหยิบยื่นให้แก่ขอทานเพื่อให้เขามีชีวิตรอดในวันนี้และทุกข์ทรมานต่อไปอีกจนถึงพรุ่งนี้ ดังนั้นตราบไคที่สามัญสำนึกของเราจึงเต็มไปด้วยเจตจำนง ตราบไคที่เราเติมไปด้วยความอยาก ความหวัง ความกลัว และตราบเท่าที่เรายังเป็นทาสของการคืนรมของเจตจำนงอยู่นั้น เราจะไม่สามารถมีความสุขและความสงบที่ยั่งยืนได้เลย^๒

อีกประการหนึ่งบางคนอาจจะถามว่า ถ้าความอยากของคนได้รับการตอบสนองแล้วเขาไม่อยากจะอะไรอีก เขาจะไคพบกับความสุขและไม่มี ความทุกข์ใช้หรือไม่ ในแง่นี้โยเป็นฮาวเออร์จะต้องตอบว่า "ไม่" เพราะเขาเชื่อว่าขณะที่คนเราไม่มี ความอยากอะไรเลยนั้นคนเราจะมิแต่ความเขื่องซึม เบื่อหน่าย^๓ เราจะเข้าใจเรื่องนี้ได้อย่างชัดเจนจากคำพูดของโยเป็นฮาวเออร์ ที่ว่า

^๑Ibid., p. 214.

^๒Ibid., pp. 253-254.

^๓Ibid., p. 336.

. . . ธรรมชาติของสัตว์และคนมีความทุกข์เป็นจุดเริ่มต้น และดำรงอยู่
ต่อมาอย่างเป็นทุกข์ แต่ถ้ามันขาดวัตถุประสงค์ของความต้องการ เพราะมันถูกขจัด
ออกไปด้วยความพอใจอย่างง่ายดายแล้ว ความอ้างว้างและความเบื่อหน่าย
อย่างรุนแรงจะเข้ามาแทนที่ . . . ดังนั้นชีวิตของคนและสัตว์จึงเป็นเหมือน
กับลูกตุ้มที่แกว่งไปมาระหว่างความทุกข์กับความเบื่อหน่าย และเราอาจจะ
เปรียบเทียบให้แปลกออกไปได้อีกว่า หลังจากที่คนได้ส่งความทุกข์ทรมานลง
นรกไปแล้ว มันก็ไม่มีอะไรที่เป็นสวรรค์เหลืออยู่นอกจากความเบื่อหน่าย
เท่านั้น^๑

และโซเป็นฮาวเออร์ยังได้อธิบายเรื่องนี้โดยเปรียบเทียบกับกาอาศัยอยู่ในเมืองในอุดมคติ
เช่น ยูโทเปียว่า "ลองจินตนาการถึงชนชาติที่ถูกส่งไปอยู่ในยูโทเปียซึ่งเป็นสถานที่ซึ่งทุก ๆ
สิ่งค่าเงินไปอย่างกลมกลืนกัน มีโค้งงอที่อย่างเรียบร้อยแล้วบินวนอยู่โดยรอบ และเป็นสถานที่
ซึ่งคนที่รักกันสามารถพบกันได้อย่างไม่ต้องรอช้าหรือมีอุปสรรคใด ๆ มาขวางกั้น ในสถานที่
เช่นนี้เราจะพบว่าบางคนตายด้วยความเบื่อหน่ายหรือผูกคอตาย บางคนอาจจะต่อสู้และฆ่าหิ
กันซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์แก่พวกเขาเพิ่มมากขึ้นจากความทุกข์ที่ธรรมชาติได้ก่อให้เกิดแก่เขา"^๒

ที่พูดมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าเจตจำนงเป็นสาเหตุให้เกิดความทุกข์ทางใจ
อันได้แก่ ความอยาก ความไม่สมหวัง และความเบื่อหน่าย เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจาก
เจตจำนงซึ่งเป็นความอยากและคตินั้นบางครั้งมีอุปสรรค หรือถ้ามันไม่มีอุปสรรคมันก็ไม่
ทำให้คนมีความพอใจหรือความสุขอย่างแท้จริงเพราะเมื่อเราได้รับความพอใจแล้ว เรายังมี
ความอยากอีก หรือถ้ามันเราไม่อยากจะอะไรเลย คนเราจะมีแต่ความเขื่องซึม เบื่อหน่าย

นอกจากเจตจำนงจะก่อให้เกิดทุกข์ทางใจได้แล้ว มันยังสามารถทำให้เกิด
ทุกข์ทางกายได้ด้วย กล่าวคือ จากบทที่ ๒ เราได้พูดมาแล้วถึงปรัชญาของโซเป็นฮาวเออร์
ที่ว่า ร่างกายของคนถูกรับรู้เป็น ๒ แ่ง คือ มันเป็นเมโนภาพหรือร่างกายที่ประกอบด้วย

^๑Ibid., p. 402.

^๒Arthur Schopenhauer, Essays and Aphorisms, trans. R. J. Hollingdale, p. 43.

อวัยวะต่าง ๆ และเป็นเจตจำนงเพราะการเคลื่อนไหวของกายแต่ละครั้งก็เป็นการกระทำของเจตจำนงด้วย ดังนั้นร่างกายและเจตจำนงจึงเป็นสิ่งเดียวกัน หรือเราอาจจะพูดได้อีกอย่างว่าร่างกายนี้เป็นการสำแดงออกของเจตจำนง (objectification of will) การที่ร่างกายกับเจตจำนงมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกนี้ทำให้เราพบว่าทันทีที่ร่างกายเกิดการรับรู้บางอย่างก็มีผลกระทบต่อเจตจำนงด้วย คือ มันจะทำให้เกิดเป็นความพอใจหรือไม่พอใจ ตัวอย่างเช่น การได้ยินคำพูดที่เพราะพริ้งทำให้เกิดความพอใจ แต่การได้ยินเสียงดูคำว้าทำให้เกิดความไม่พอใจ เป็นต้น ในทางกลับกันทุก ๆ การกระทำของเจตจำนง เช่น อารมณ์และความรู้สึกที่รุนแรงต่าง ๆ ก็มีผลกระทบต่อการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ของกายด้วยในเวลาเดียวกัน

. เอกลักษณ์ของกายกับเจตจำนงนี้ปรากฏอย่างชัดเจนในสภาวะที่ทุก ๆ การเคลื่อนไหวอย่างรุนแรงและมากมายของเจตจำนง เช่น อารมณ์ที่รุนแรง ก็อาจจะทำให้ร่างกายและอวัยวะภายในต่าง ๆ เกิดความปั่นป่วนได้ และมันสามารถรบกวนการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ของกายได้ด้วย^๑

ความคิดของโซเชินฮาวเออร์เกี่ยวกับเรื่องนี้เราจะเห็นได้ชัดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เราพบได้ในชีวิตประจำวัน การที่อารมณ์มีผลกระทบต่อร่างกายนั้น ตัวอย่างคือ เมื่อคนมีความกังวลมาก ๆ เขาจะรู้สึกแน่นหน้าอกหรือรู้สึกปั่นป่วนในท้อง หรือเวลาที่คนมีความตื่นเต้นตกใจกลัวมาก ๆ จะทำให้หัวใจเต้นแรง เหนื่อย และถ้าเรามีความวิตกกังวลหรือมีความตกใจกลัวอยู่เป็นเวลานาน ๆ ก็จะมีผลทำให้เกิดความผิดปกติของหัวใจและระบบการไหลเวียนของโลหิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งความดันโลหิตสูง ระบบการย่อยอาหารที่ผิดปกติ เช่น มีแผลในกระเพาะ และมีอาการต่าง ๆ ทางกาย เช่น ปวดศีรษะ ปวดข้อ เมื่อยกล้ามเนื้อ เป็นต้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าเจตจำนงนอกจากจะเป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์ทางใจแล้วยังทำให้เกิดทุกข์ทางกายได้เช่นกัน

^๑Arthur Schopenhauer, The World as Will and Idea, Vol.1., trans. R. B. Haldane and J. Kemp, pp. 131-132.

๓.๒.๒ ความเห็นแก่ตัว (egoism) ความเห็นแก่ตัวเป็นสาเหตุหนึ่งของความทุกข์ เพราะการที่คนทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อตัวเองทำให้เกิดการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น หรือทำร้ายฆ่าฟันกัน โยเป็นชาวเออร์เห็นว่าโลกนี้เต็มไปด้วยความทุกข์และความเห็นแก่ตัวทุก ๆ แห่งในธรรมชาติมีการต่อสู้ ความขัดแย้ง และการเอาชนะกัน ซึ่งจะเห็นได้จากการที่สัตว์กินพืชเป็นอาหาร สัตว์ใหญ่กินสัตว์เล็ก คนกินสัตว์เป็นอาหาร และคนบางคนยังเอาเปรียบคนอื่นที่โง่หรืออ่อนแอกว่าตน เราจึงพบความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ และระหว่างปัจเจกบุคคลด้วยกัน^๑ ความทุกข์ต่าง ๆ เหล่านี้เกิดจากการที่คนเรามีสารัตถะ คือ เจตจำนงซึ่งมีลักษณะเป็นความอยากและตื่นรนอยู่ตลอดเวลา จุดหมายของการตื่นรนของมันก็ คือ การมีชีวิต เพราะเจตจำนงนี้มีลักษณะเป็นเจตจำนงที่จะมีชีวิต (will to live) ด้วย

. . . และเนื่องจากสิ่งที่เจตจำนงมุ่งไปหาคือ การมีชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากชีวิตมิใช่อะไรอื่นนอกจากเจตจำนงที่แสดงออกมาเป็นมโนภาพ มันเป็นสิ่งเดียวกันและมีนัยเป็นการใช้คำเกินความจำเป็น ถ้าแทนที่เราจะพูดว่า "เจตจำนง" เรากลับพูดว่า "เจตจำนงเพื่อชีวิต"^๒

เจตจำนงซึ่งเป็นความอยากและตื่นรนเพื่อชีวิตนี้ ถ้าอยู่ในฐานะสิ่งในตัวเอง (thing in-itself) มันจะมีความเป็นหนึ่ง ไม่อาจถูกแบ่งแยกได้ และเป็นจริงเสมอโดยไม่เปลี่ยนแปลง แต่เจตจำนงนี้ได้สำแดงออกมาเป็นสรรพสิ่งในโลกในระดับต่าง ๆ เช่น คน สัตว์ พืช เป็นต้น และในแต่ละระดับยังประกอบด้วยปัจเจกภาพอีกด้วย สรรพสิ่งในโลกจึงมีความหลากหลายและอยู่ภายใต้หลักเหตุผลเพียงพอ การที่เจตจำนงมีลักษณะเป็นเจตจำนงเพื่อชีวิต สรรพสิ่งในโลกจึงตื่นรนเพื่อความอยู่รอดของตนเอง ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างระดับต่าง ๆ ของการสำแดงออกของมันดังเราจะพบจากการที่คนกินสัตว์ และสัตว์กินพืช และในระดับเดียวกันของการสำแดงออกของมันยังมีความขัดแย้งระหว่างปัจเจก

^๑Ibid., p. 192.

^๒Ibid., p. 354.

บุคคลด้วย ซึ่งจะเห็นได้จากสัตว์ใหญ่กินสัตว์เล็ก และคนฉลากเอาเปรียบคนโง่ โขเป็นฮาวเออร์เชื่อว่าความขัดแย้งต่าง ๆ นี้มีความเห็นแก่ตัว เป็นจุดเริ่มต้นและเราจะเห็นความขัดแย้งนี้อย่างชัดเจนที่สุดในหมู่มนุษย์ซึ่ง เป็นการสำแดงออกของเจตจำนงในระดับที่มีความเข้มข้นมากที่สุด^๑

เมื่อทุก ๆ คนต่างดิ้นรนเพื่อชีวิต คนจึงต้องการทุก ๆ สิ่งที่มาสนับสนุนให้ตนเองมีชีวิตอยู่ และอยู่อย่างสุขสบาย เขาจึงพยายามกระทำการทุกอย่างเพื่อให้ได้สมความปรารถนา ทำให้บางครั้งต้องแย้งชิงจากผู้อื่น หรือบางทีถึงกับทำร้ายหรือฆ่าฟันผู้อื่น เพื่อได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการ ดังนั้นความเห็นแก่ตัวจึงเป็นสาเหตุหนึ่งของความทุกข์ โขเป็นฮาวเออร์ได้พูดถึงเรื่องนี้ว่า

. . . เราจะเห็นว่าไม่เพียงแต่ทุกคนพยายามจะฉกฉวยเอาสิ่งที่เขาต้องการจากผู้อื่น แต่บ่อยครั้งที่เขาทำลายความสุขทั้งหมดหรือชีวิตของผู้อื่น เพื่อมาเพิ่มพูนความสุขของเขาเอง นี้เป็นการแสดงออกถึงความเห็นแก่ตัวที่สุด เป็นการแสดงออกถึงความเลวร้ายซึ่งมีแต่จะสร้างความเจ็บปวดและความทุกข์ให้แก่ผู้อื่น^๒

ความเห็นแก่ตัวนี้ทำให้เกิดความทุกข์ทรมานได้มาก ดังจะเห็นได้จากการที่คนบริโภคสัตว์เป็นอาหารทำให้มีการฆ่าสัตว์มาเป็นอาหารหรือบางคนทำร้ายร่างกายผู้อื่นเพื่อชิงทรัพย์ หรือบางคนทำลายชีวิตผู้อื่นเพื่อดับความแค้นเคืองที่ตนมีต่อเขา เป็นต้น โขเป็นฮาวเออร์ได้อธิบายเรื่องนี้โดยถือว่าการกระทำต่าง ๆ ที่เป็นการยืนยันเจตจำนงเพื่อชีวิตนี้เป็นการกระทำที่ผิด การทำผิดที่เห็นได้ชัดที่สุดก็คือการขัดแย้งระหว่างคนกับคนด้วยกัน เช่นลัทธิกินคนในหมู่พวกคนป่าแสดงถึงความขัดแย้งที่ยิ่งใหญ่ที่สุด เพราะคนเป็นการสำแดงออกของเจตจำนงที่เข้มข้นมากที่สุด ถัดจากลัทธิกินคนลงมาก็คือการฆาตกรรมและการทำร้ายร่างกายผู้อื่น นอกจากนี้การแย่งชิงทรัพย์ของผู้อื่นก็ถือว่าเป็นการทำร้ายร่างกายของเขา เพราะทรัพย์สินต่าง ๆ ของเขานั้นกว่าจะหามาได้เขาต้องลงทุนลงแรงไปมากมาย

^๑Ibid., pp. 27-429.

^๒Ibid., p. 429.

และทำนองเดียวกันการใช้แรงงานผู้อื่นทำงานให้ตนอย่างทาสก็เป็นการทำร้ายร่างกายผู้อื่นเช่นกัน^๑

อย่างไรก็ตามความเห็นแก่ตัวนี้ไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่ผู้อื่นเท่านั้น แต่บางครั้งมันอาจจะก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่ตนเองได้ด้วย เพราะการที่บางครั้งคนเราทำร้ายหรือทำลายคนอื่นแล้วเขาอาจจะได้รับการแก้แค้นกลับคืน ดังคำพังเพยที่ว่า "ให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัว"

อีกประการหนึ่งการกระทำที่เห็นแก่ตัวนี้ยังเป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์ทางใจด้วย กล่าวคือ การกระทำจากความเห็นแก่ตัวทำให้บางครั้ง เราต้องทำร้ายหรือข่มขู่ผู้อื่น ต้องแย่งชิงทรัพย์สินของผู้อื่น หรือพูดโกหกหลอกลวงเอาเปรียบผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ของเราเอง การกระทำต่าง ๆ เหล่านี้อาจทำให้ผู้ที่ได้รับผลของการกระทำเกิดความโกรธ ความกลัว ความคับแค้นใจ ความเสียหาย หรือความเสียใจ ซึ่งเป็นความทุกข์ทางใจทั้งนั้น และนอกจากความเห็นแก่ตัวจะเป็นสาเหตุให้เกิดความทุกข์ทางใจแก่ผู้อื่นแล้วมันยังสามารถทำให้เกิดความทุกข์ทางใจแก่ตนเองอีกด้วย ในแง่นี้อาจจะมีคนแย้งว่าเป็นไปไม่ได้ แต่ตามทัศนะของไซเป็นฮิวเออร์แล้วถือว่าเป็นไปได้ เพราะคนเรามีความอยากและดิ้นรนอยู่ตลอดเวลา ความสุขที่ได้รับเป็นเพียงการปฏิเสธความทุกข์ มันไม่ได้ให้อะไรใหม่เพิ่มเข้ามาเลย และมันก็ไม่ได้เป็นความสุขหรือความพอใจที่แท้จริง เมื่อคนเราพ้นจากความอยากบางอย่างแล้วมันจะมีความอยากใหม่ตามมาอีก และถ้าคนไม่อดอยากอะไรเลยก็จะมีแต่ความเบื่อหน่ายเซื่อง-ซึม^๒ นอกจากนี้การที่ธรรมชาติภายในของคนเป็นเจตจำนงที่จะมีชีวิต คนทุกคนดิ้นรนเพื่อมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัยมันจึงอาจเป็นสาเหตุให้คนเกิดความทุกข์ทางใจ เพราะมันทำให้คนมีความอยากในสิ่งต่าง ๆ เพื่อมาบำรุงรักษาชีวิตของตนและเพิ่มพูนความสุขสบายให้แก่ชีวิตของตน และคนก็มีความวิตกกังวลเกรงว่าจะไม่ได้สิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองต้องการ และคนยังมีความหวาดกลัวว่าชีวิตที่เราพยายามบำรุงรักษาอย่างดีที่สุดนี้อาจจะถูกทำร้าย ทำลาย หรือ

^๑Ibid., pp. 431-432.

^๒Ibid., p. 413.

สลายลงไปในวันใดวันหนึ่ง ในเรื่องนี้เราจะเห็นได้จากคำพูดของโซเป็นฮาวเออร์ ที่ว่า

. . . ชีวิตของคนส่วนใหญ่เป็นการต่อสู้เพื่อมีชีวิตอยู่ ซึ่งแน่นอนว่าเขาจะต้องสูญเสียมันไปในที่สุด แต่สิ่งที่ทำให้เขายังคงดำเนินการต่อสู้อย่างเหน็ดเหนื่อยตลอดมาก็คือความรักชีวิตซึ่งไม่มากเท่ากับความรักความกลัวตายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง และเป็นสิ่งที่เขาไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และมันอาจจะมาสู่เขาในเวลาหนึ่งเวลาใดก็ได้^๑

ดังนั้นเราจึงอาจสรุปได้ว่าความเห็นแก่ตัว เป็นสาเหตุให้เกิดได้ทั้งความทุกข์ทางกายและความทุกข์ทางใจ และทั้งแก่ผู้อื่นและแก่ตนเอง

๓.๒.๓ สมรรถภาพในการคิด (faculty of reflection) สมรรถภาพในการคิด คือ ความสามารถในการคิดด้วยเหตุผล แม้ว่าคนและสัตว์สามารถมีความรู้โดยผ่านการรับรู้ (perception) และความเข้าใจ (understanding) แต่คนยังแตกต่างจากสัตว์ เพราะเขาสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาไตร่ตรอง มาวิเคราะห์ แยกแยะ ทำให้ความรู้ที่มีขอบเขตกว้างขวางออกไป และการสรุปมันเข้าด้วยกันก็ทำให้สะดวกแก่การจดจำ และนำมาใช้^๒ สมรรถภาพในการคิดนี้โซเป็นฮาวเออร์ถือว่ามีแต่ในคนเท่านั้น ไม่มีในสัตว์โลกอื่น ๆ แม้ว่ามันจะเริ่มจากการรับรู้ และความเข้าใจ แต่มันก็ไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับการรับรู้อีก เขากล่าวว่า

. . . สมรรถภาพของความรู้ยิ่งอันหนึ่งที่ปรากฏในคนเท่านั้น ไม่มีในสัตว์โลกอื่น ๆ . . . เรียกว่าการคิด อันที่จริงแล้วมันก็ได้มาจากความรู้จากการรับรู้และเป็นการคิดเกี่ยวกับมัน . . . ความคิดที่เป็นการรับรู้ด้วยเหตุผล และไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับการรับรู้อีก นี้เป็นความสามารถในการคิดซึ่งทำให้สามัญสำนึกของคนแตกต่างจากสามัญสำนึกของสัตว์ชั้นต่ำกว่า และความประพฤติของเขาทั้งหมดก็แตกต่างจากการประพฤติปฏิบัติของสัตว์ไม่มีเหตุผลอื่น ๆ^๓

^๑Ibid., p. 403.

^๒Ibid., p. 26.

^๓Ibid., pp. 46-47.

สมรรถภาพในการคิดนี้ เราจะพบว่ามันทำให้เรามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ย่างก้าว
 ชับซ้อนกว่าสัตว์ ดังที่เราจะเห็นในชีวิตประจำวันคนส่วนมากมักแสวงหาสิ่งที่เกินจำเป็นมา
 เพิ่มให้แก่ชีวิตของเขา ตัวอย่างเช่น หลายคนเสาะแสวงหาอาหารที่แปลก ๆ พิศดารมา
 รับประทานหรือเสาะแสวงหาเครื่องประดับที่หรูหรามาตกแต่งร่างกาย หรือหาซื้อของ
 แปลก ๆ และหายากมาตั้งดูเล่น ในทางตรงข้ามสัตว์ไม่เคยทำในสิ่งเหล่านี้ มันจะกินแต่
 ของที่พอทำได้ และมีผู้หอบยื่นให้ ไม่เคยต้องแต่งกายให้หรูหรา หรือหาของแปลก ๆ มา
 ไว้ดูเล่น การที่คนมีความเป็นอยู่ที่ยิ่งยกว่าสัตว์นี้ไซ้เป็นฮาวเออร์กล่าวไว้ว่า มันทำให้
 คนมีความสุข หรือมีความสุขได้มากกว่าสัตว์

. . . ชีวิตของสัตว์ไม่เพียงแต่มีความสุขน้อยกว่าแต่ยังมีความสุขน้อยกว่า
 ชีวิตของคนด้วย เหตุผลก็คือในแง่หนึ่งมันอิสระจากความห่วงใยและความ
 วิตกกังวลและความทุกข์ทรมานต่าง ๆ ที่คนได้รับ แต่ในอีกแง่หนึ่งมันก็ปราศ-
 จากความหวัง ดังนั้นมันก็ไม่ต้องมีส่วนในความผิดหวังของอนาคตอันแสนสุข
 ซึ่งจะเป็นผลผลิตอันน่าชื่นชมของจินตนาการที่เป็นบ่อเกิดของความร่ำรวยและ
 ความพอใจที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเรา สัตว์ไม่มีทั้งความวิตกกังวลและความหวัง
 เพราะสามัญสำนึกของมันจำกัดอยู่แต่สิ่งที่เห็นชัดเจนและมีอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น^๑

การที่คนเรามีสมรรถภาพในการคิดนี้ในอีกแง่หนึ่งเราอาจจะเปรียบได้ว่า
 เหมือนกับการมีดาบสองคม กล่าวคือ ในด้านหนึ่งมันทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนมีความสุข
 สบายมากกว่าชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ เพราะการที่คนมีสมรรถภาพในการคิดทำให้เขา
 สามารถสร้างเครื่องอำนวยความสะดวกและเครื่องทุ่นแรงต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น คนไม่ต้อง
 ทนทุกข์ทรมานกับสภาพดินฟ้าอากาศที่หนาวจัดหรือร้อนจัด เพราะคนมีเครื่องนุ่งห่มและเครื่อง
 ปรับอากาศ เป็นต้น ในอีกด้านหนึ่งสมรรถภาพในการคิดก็ทำให้เป็นสาเหตุของความทุกข์
 เพราะทำให้คนสามารถสร้างอาวุธที่ทันสมัยมาทำลายล้างกัน และทำให้คนสามารถคิดไกล
 ไปถึงอดีต อนาคต และสามารถไตร่ตรองเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ในปัจจุบัน คนจึงมี

^๑Arthur Schopenhauer, Essays and Aphorisms, Vol.1., trans.
 R. J. Hollingdale, p. 45.

ความวิตกกังวลในสิ่งที่ยังมาไม่ถึง เสียใจกับบางสิ่งที่ผ่านมาแล้ว และมีความอยากนั้น
 อยากได้ในปัจจุบัน ดังตัวอย่างเช่น บางคนมีความทุกข์ทางกายจากโรคร้ายเบียดเบียนแต่เขา
 ยังมีความทุกข์ทางใจไปขณะเดียวกันคือมีความกลัวตาย ทั้ง ๆ ที่ความตายยังไม่มาถึง ส่วน
 สัตว์ถ้าเจ็บป่วยมันจะมีแต่ความเจ็บปวดทางกายเท่านั้นไม่มีความวิตกกังวลกลัวความตายที่ยัง
 ไม่มาถึง เพราะมันมีชีวิตแค่ปัจจุบันไม่เคยคิดห่วงอนาคต ไม่เคยจดจำอดีต มันเพียงแต่รับรู้
 และเข้าใจแต่สิ่งที่มีมันได้พบเห็นหรือสัมผัสในขณะหนึ่ง ๆ เท่านั้น ในเรื่องนี้เราอาจเข้าใจ
 ได้จากคำพูดของโซเป็นฮาวเออร์

. . . สัตว์ต่าง ๆ มีชีวิตอยู่เพียงในปัจจุบันเท่านั้น ส่วนคนมีชีวิตทั้งในอนาคต
 และอดีตด้วย สัตว์อื่น ๆ สนองความต้องการในปัจจุบันเท่านั้น ส่วนคนตระ-
 เกรียมการต่าง ๆ สำหรับอนาคตที่ยังไม่มาถึงด้วย สัตว์อื่น ๆ มีชีวิตโดยขึ้นกับ
 ความรู้สึกที่มีในปัจจุบันและแรงจูงใจที่ได้รับในขณะนั้น ส่วนคนถูกกำหนดด้วย
 ความนึกคิดที่ไม่ขึ้นกับปัจจุบัน ดังนั้นคนจึงทำอะไรตามแผนการที่วางไว้ล่วงหน้า
 เขากระทำการต่าง ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่ไม่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของเขาหรือความรู้
 รู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ตัวอย่างเช่น คนสามารถเตรียมการอย่างรอบคอบ
 สำหรับการตายของเขา เขาสามารถปิดบังสิ่งที่ได้ค้นพบมา เขาสามารถเก็บ
 รักษาความลับไว้กับเขาจนถึงหลุมฝังศพ และเขายังสามารถเลือกทำตามแรง
 จูงใจอันใดอันหนึ่งในหลายอันอีกด้วย^๑

นอกจากนี้โซเป็นฮาวเออร์ยังเชื่อว่าสมรรถภาพในการคิดเป็นสาเหตุหนึ่ง
 ของความทุกข์ เพราะความทุกข์ส่วนมากจะไม่มีอยู่เหมือนวัตถุต่าง ๆ ในโลกที่มีอยู่อย่าง
 เป็นมโนภาพ และมันก็ไม่ใช่ความรู้สึกที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใดด้วย แต่มันมักจะเกิดใน
 ความคิดหรือการไตร่ตรองของคน เขากล่าวว่า "สาเหตุของความทุกข์ของเราเช่นเดียวกับ
 กับความสุข ส่วนมากมันจะไม่มีอยู่ในปัจจุบันแต่มันมักมีอยู่ในความคิด"^๒ และเขายังอธิบาย
 เรื่องนี้ว่า

^๑ Arthur Schopenhauer, The World as Will and Idea, Vol. 1.,
 trans. R. B. Haldane and J. Kemp, p. 47.

^๒ Ibid., p. 386.

. . . อำนาจในการไตร่ตรองที่คนมีอยู่นี้เป็นสิ่งหนึ่งในหลายสิ่งที่ทำให้เขามีชีวิตอยู่อย่างยากลำบากมากกว่าสัตว์ เพราะโดยทั่วไปแล้วความทุกข์ที่ยิ่งใหญ่ของเรามีได้มีอยู่ในปัจจุบันเหมือนกับมโนภาพต่าง ๆ ของการรับรู้หรือความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด แต่มันอยู่ในเหตุผลเช่นพวกความคิดต่าง ๆ ความคิดที่เป็นทุกข์ต่าง ๆ นี่เป็นสิ่งที่สัตว์ซึ่งมีชีวิตอยู่เพียงแค่นี้ปัจจุบันและปราศจากความวิตกกังวลอย่างน่าอิจฉามีอิสระจากมันอย่างสิ้นเชิง^๑

อนึ่ง สมรรถภาพในการคิดที่คนมีนี้เราจะเห็นว่ามันเป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์ทางใจอย่างชัดเจน เพราะการที่คนเราสามารถคิดถึงอนาคต จดจำอดีต และเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ในปัจจุบัน ทำให้คนมีความกลัว วิตกกังวล โกรธ เสียใจ เสียตาย ชับอาย และอยากต่าง ๆ ทำให้ไม่มีความสุขทางจิตใจ สิ่งเหล่านี้เราจะพบได้จากตัวอย่างต่าง ๆ ในปัจจุบัน เช่น การที่โรคอหิวาห์ระบาดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ทำให้มีคนเสียชีวิตมากมาย หลายคนที่อยู่ทางภาคเหนือเมื่อได้ทราบข่าวนี้แล้วก็เกิดความวิตกกังวลกลัวว่าเชื้อโรคนั้นจะแพร่เข้ามาสู่เขตที่อยู่อาศัยของตน ตรงกันข้ามกับสัตว์ซึ่งไม่มีสมรรถภาพในการคิด มันจึงไม่เคยคิดวิตกกังวลหรือหวาดกลัวโรคระบาดต่าง ๆ เลย มันจะกินอาหารตามที่ต่าง ๆ ตามใจชอบ มันไม่เคยกลัวว่าอาหารจะทำพิษ ทำให้ท้องร่วง หรือบางคนจดจำอยู่เสมอว่าอีกคนหนึ่งได้ทำร้ายเขา ทำให้เขามีความโกรธแค้นอยู่ตลอดเวลา ส่วนสัตว์นั้นจะโกรธเมื่อมันถูกทำร้ายเท่านั้น หรือความสามารถในการคิดนี้บางครั้งทำให้คนไม่พอใจกับสภาวะความเป็นอยู่ในปัจจุบันของตน เช่น นาย ก. เป็นกระเป๋ารถเมล์ก็คิดอยากจะเป็นคนขับรถเมล์ พอได้เป็นคนขับรถเมล์ก็คิดอยากจะมีรถเมล์ที่เป็นของตนเองอีก จึงกล่าวได้ว่า การที่คนมีสมรรถภาพในการคิดทำให้เขามีความอยากต่าง ๆ และเมื่อได้มาก็จะพอใจชั่วคราวแล้วก็อยากต่อไปอีก และถ้าไม่สมปรารถนาก็เป็นทุกข์อีก ทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติภายในของคน คือ เจตจำนงซึ่งมีลักษณะเป็นความอยากและตื่นนอนอยู่ตลอดเวลา

^๑Ibid., pp. 384-385.

นอกจากสมรรถภาพในการคิดจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดทุกข์ทางใจแล้ว มันยังอาจเป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์ทางกายอีกด้วย กล่าวคือ การที่คนมีความสามารถในการคิด ทำให้เขาไม่เพียงแต่สามารถสร้างอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เพิ่มความสุขให้แก่ร่างกายเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างเครื่องมือทำลายล้างกัน หรือเครื่องมือที่จะมาสร้างความเจ็บปวดให้แก่ มนุษย์ได้อีกด้วย ตัวอย่างเช่น อาวุธร้ายแรงต่าง ๆ ที่ใช้ในสงครามทำให้คนบาดเจ็บและ ล้มตายเป็นจำนวนมาก หรือบางครั้งการที่คนเราใช้ความคิดในทางที่ผิดทำให้มีความเชื่อ มงายบางอย่างจนถึงกับยอมทรمانร่างกายเพื่อสละความสุขใจนั้น ตัวอย่างเช่น พิธีสดี ของอินเดีย หรือการทำอาราชีรีของญี่ปุ่นในสมัยโบราณ เป็นต้น และตามที่เคยพูดมาแล้วว่า ร่างกายกับจิตใจมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก ดังนั้นการที่คนคิดมากทำให้เกิดความ ทุกข์ทางใจมากจะส่งผลให้เกิดความทุกข์ทางกายได้ ตัวอย่างเช่น บางคนหวังว่าตนจะต้อง เป็นมหาเศรษฐีในอนาคต แต่เมื่อคิดหวังเขาจะเสียใจมากจนเป็นโรคประสาท หรือบางคน ที่ไม่อาจลืมอดีตอันขมขื่นของตนได้ทำให้เขาฆ่าตัวตายก็มี และบางทีคนทรمانร่างกายตน เองเพื่อให้ลืมความทุกข์ทางใจดังคำอธิบายของไซเป็นฮาวเออร์ที่ว่า บางครั้งคนเรามีความ โกรธมาก ๆ เขาจะดึงผม ตีอกชกหัวตนเองและนอนกลิ้งเกลือกบนพื้นเพื่อหันเหความรู้สึกไป จากความรู้สึกทุกข์ที่เขาทนไม่ได้ เป็นต้น^๑

อย่างไรก็ตามสมรรถภาพในการคิดเป็นสาเหตุให้เกิดความทุกข์ทางใจได้ มาก เพราะความทุกข์มักจะมาจากตัวเองมากกว่าสิ่งภายนอก ถ้ามีสิ่งภายนอกมากระทบ เราแล้วเราไม่ไปรับรู้หรือรู้สึกมันก็จะไม่เกิดความทุกข์ และสมรรถภาพในการคิดนี้ยังอาจ เป็นสาเหตุให้เกิดความทุกข์ทางกาย ดังจะเห็นจากการที่คนสามารถสร้างเครื่องมือมาทำ ลายล้างกัน หรือคนมีความเชื่อผิด ๆ แล้วทรมานร่างกายตัวเอง หรือบางทีคนก็ทำร้าย ตนเอง เพื่อจะทดแทนความรู้สึกทุกข์ทางใจที่มีมากจนตนเองทนไม่ได้

สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ทั้ง ๓ ประการดังกล่าวมาแล้วนั้น เราอาจจะสรุป ลงเป็นประการเดียว คือ เจตจำนง ซึ่งเป็นสารัตถะของสรรพสิ่งในโลก เนื่องจาก

^๑ Ibid., p. 386.

ประการแรก คือ เจตจำนงนี้มีลักษณะเป็นความอยากและดิ้นรนตลอดเวลาทำให้คนมีความอยาก หรือไม่ได้สมความปรารถนาที่เป็นทุกข์ และเมื่อได้สมความปรารถนาก็จะพอใจอยู่เพียงชั่วคราวแล้วก็มีความอยากต่อไปอีก และเมื่อใดที่ไม่มีความอยากก็จะมีแต่ความเบื่อหน่ายอีกประการหนึ่ง เจตจำนงนี้นอกจากจะเป็นความอยากและดิ้นรนอยู่เสมอแล้ว การดิ้นรนของมันยังเป็นการดิ้นรนเพื่อชีวิต ปัจจุบันบุคคลซึ่งมีความหลายหลากยังมีความเห็นแก่ตัวและต่างดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของตนทำให้เกิดความขัดแย้งกันและเป็นทุกข์ นอกจากนี้ความทุกข์ส่วนมากจะเกิดจากสมรรถภาพในการคิดซึ่งมีแต่ในคนเท่านั้น ไม่มีในสัตว์โลกอื่น ๆ และคนก็เป็นการสำแดงออกของเจตจำนงในระดับสูงสุด มีความเข้มข้นมาก จึงอาจกล่าวได้ว่าการสำแดงออกของเจตจำนงในระดับสูงสุด เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ เพราะความทุกข์ของคนส่วนมากมักจะมาจากการสำแดงออกของเจตจำนง ไม่ใช่มาจากสิ่งภายนอก และไซเป็นฮาวเออร์เองก็ได้พูดถึงเรื่องนี้ว่า "เจตจำนงที่เข้มข้นมากเป็นบ่อเกิดของความทุกข์เสมอ"^๑

๓.๓ การดับทุกข์ สาเหตุของทุกข์ที่กล่าวมาแล้วคือเจตจำนงอันเป็นสารัตถะของสรรพสิ่ง มันทำให้ชีวิตของคนเต็มไปด้วยความทุกข์ เพราะมีแต่ความอยาก การดิ้นรน ความเห็นแก่ตัว ความวิตกกังวล ฯลฯ ดังนั้นการดับทุกข์ก็คือการไม่ยอมเป็นทาสของเจตจำนงและไซเป็นฮาวเออร์เชื่อว่า มนุษย์ซึ่งเป็นเจตจำนงที่เข้มข้นมากที่สุดและมีทุกข์มากกว่าสัตว์อื่น ๆ ในโลกนี้สามารถพัฒนาจิตของตนเองจนหลุดพ้นจากทุกข์ได้ เพราะคนมีสมรรถภาพในการคิดเขาจึงสามารถมีความรู้ในแบบ (Ideas) และหลักปรัชญาภาพ และความรู้ทั้งสองนี้ทำให้คนหลุดพ้นจากความอยาก เขากล่าวว่า

. . . สิ่งที่แตกต่างกันอย่างหนึ่งคือ มีปรากฏการณ์อันหนึ่งของเจตจำนงของคนซึ่งไม่มีในสัตว์ ถ้าคนละวางความรู้ในสิ่งเฉพาะต่าง ๆ ซึ่งอยู่ใต้หลักเหตุผลเพียงพอแล้ว การปรากฏของเสรีภาพอย่างแท้จริงของเจตจำนงในฐานะสิ่งในตัวจะเป็นไปได้โดยความรู้ของคนเกี่ยวกับแบบ (Idea) หรือด้วยการเห็นแจ้งในหลักปรัชญาภาพ . . . ^๒

^๑Ibid., p. 468.

^๒Arthur Schopenhauer, Essays and Aphorisms, Vol.1., trans.

จากคำกล่าวนี้ เราจะเห็นได้ว่าโซ เป็นฮิวเออร์ได้ เสนอวิธีการดับทุกข์ไว้

๒ วิธี คือ

๑. การดื่มด่ำในความงามของศิลปะ (the way of aesthetic contemplation)

๒. การสละความต้องการทางโลก (the way of asceticism)

๑. การดื่มด่ำในความงามของศิลปะ คือ การเพ่งความงามของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยที่ผู้เพ่งไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในสิ่งนั้น กล่าวคือ เมื่อเพ่งความงามของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วไม่เกิดความอยากได้ หรือไม่คิดว่ามัน เป็นสิ่งที่น่าครอบครองเป็นเจ้าของ แต่เพ่งอยู่กับสิ่งนั้นจนรู้สึกว่าตัวเองมีอยู่ โซ เป็นฮิวเออร์เชื่อว่าถ้าทำได้เช่นนี้แล้วคนจะหลุดพ้นจากการเป็นทาสของเจตจำนงและดับทุกข์ได้ เพราะเมื่อผู้รู้เพ่งอยู่กับสิ่งที่อยู่ตรงหน้าโดยไม่คิดถึงความสัมพันธ์ต่าง ๆ แล้วเขาจะสูญเสียตัวเองลงในสิ่งนั้น ผู้รู้และสิ่งที่ถูกรู้จะกลายเป็นสิ่งเดียวกัน ผู้รู้จะลืมปัจเจกภาพและเจตจำนงของเขา เขามียุติต่อไปอย่างปราศจากความอยากและตัณหาและวัตถุที่ถูกรู้ก็จะเป็นสิ่งเฉพาะอีกแต่จะเป็นแบบหรือมโนคติของเพลโตที่มีความจริงนิรันดร อยู่เหนือความหลากหลายและความเปลี่ยนแปลง เรื่องนี้เราจะเข้าใจได้จากคำอธิบายของเขาที่ว่า

ถ้าคนถูกยกระดับขึ้นโดยอำนาจของจิตแล้วเขาจะละทิ้งวิธีการธรรมดา ๆ ในการมองดูสิ่งต่าง ๆ เขาจะยกเลิกการกระทำที่อยู่ภายใต้การนำของเหตุผลเพียงพอ และความสัมพันธ์ต่าง ๆ จุดหมายสุดท้ายของเขาคือความสัมพันธ์กับเจตจำนงของเขาเอง ดังนั้นถ้าเขาหยุดที่จะพิจารณาว่า ดีไหน เมื่อไร ทำไม และสิ่งใด แล้วมองดูแต่เพียง อะไร และไม่ปล่อยให้ความคิดหรือเหตุผลมาครอบครองสามัญสำนึกของเขา แต่แทนที่มันโดยการหุ้มอำนาจจิตทั้งหมดของเขาลงสู่การรับรู้ จมตัวเองลงสู่สิ่งนี้ และปล่อยให้สามัญสำนึกของเขาทั้งหมดเต็มไปด้วยการเพ่งดูวัตถุธรรมชาติที่มีอยู่ในขณะนั้น ไม่ว่าจะ เป็นทิวทัศน์ ต้นไม้ ภูเขา อาคารสถานที่ ฯลฯ ขณะที่เขาสูญเสียตัวเองลงในวัตถุที่ถูกเพ่งนั้น เขาจะลืมแม้แต่ปัจเจกภาพและเจตจำนงของเขา แต่ดำรงอยู่ต่อไปเหมือนเป็นผู้รู้ที่บริสุทธิ์ เป็นเหมือนกระจกเงาที่ส่องให้เห็นว่ามีเพียงวัตถุเท่านั้นที่อยู่ที่นั่นปราศจากผู้รับรู้มัน แล้วเขาก็ไม่สามารถแยกผู้รู้จากการรับรู้อีก ทั้งสองสิ่งนี้กลายเป็นสิ่งเดียว เพราะสามัญสำนึกทั้งหมดเต็มไป

ด้วยภาพที่เห็นอยู่เพียงภาพเดียว ดังนั้นเมื่อวัตถุไม่มีความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่นอกตัวมัน และผู้รู้ ไม่สัมพันธ์กับเจตจำนงอีก สิ่งที่ถูกรู้ จะไม่เป็นสิ่งเฉพาะ แต่เป็นมโนคติ หรือแบบ หรือเจตจำนงที่สำแดงออกมาอย่างตรง ๆ และผู้ที่จมอยู่ในการรับรู้นี้ จะไม่เป็นปัจเจกบุคคลอีก เพราะในการรับรู้เช่นนี้ปัจเจกบุคคลจะสูญตัวเองไป และกลายเป็นผู้รู้ที่บริสุทธิ์ ปราศจากเจตจำนง ปราศจากทุกข์และอยู่เหนือกาลเวลา^๑

เราจะเห็นได้ว่าความพอใจในความงามที่จะทำให้คนหลุดพ้นจากทุกข์ได้นี้จะต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญ ๒ ส่วน ซึ่งขาดไม่ได้ คือ

๑. วัตถุที่ถูกรู้จะต้องเป็นแบบหรือมโนคติของเพลโต
๒. ผู้รู้จะต้องเป็นผู้บริสุทธิ์ปราศจากเจตจำนงอย่างสิ้นเชิง

ในเรื่องนี้เราจะเห็นได้จากตัวอย่างเช่น ขณะที่เรามองดูภาพผลไม้เราเพิ่งแต่ความงามของมันโดยไม่คิดอยากจะรับประทาน หรือคิดว่ามันน่ารับประทาน แล้วเราก็จะเห็นแต่ความงามของมันโดยไม่คิดถึงสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมัน และจิตของเราก็จะสงบปราศจากความอยากและดิ้นรนอันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์หรือขณะที่เราฟังเพลงเรารู้สึกแต่ความไพเราะของมันจนลืมว่าเราเองมีอยู่แล้วเราก็จะไม่อยากและดิ้นรนอะไรอีก แต่มีแต่ความพอใจในความไพเราะของเพลงเท่านั้น และเรื่องนี้เราอาจจะพบจากคำอธิบายของไซเป็นฮาวเออร์ที่ว่าเมื่อเราเข้าถึงแบบหรือมโนคติของสิ่งต่าง ๆ แล้วเราเห็นสิ่งนั้นโดยไม่มี ความสนใจส่วนตัวไปเกี่ยวข้อง และจะเลิกคิดถึงตนเองที่มีอยู่อย่างเป็นมโนภาพ เราจะไม่มีความอยากใด ๆ เราจะมีแต่ความสงบปราศจากทุกข์เท่านั้น แต่ความสงบนี้จะเกิดได้ต่อเมื่อ ความรู้ที่ได้มาเป็นการรู้แบบหรือมโนคติ และผู้รู้กลมกลืนกับวัตถุที่ถูกรู้ และลืมปัจเจกภาพทั้งหมด ไม่สัมพันธ์กับสิ่งอื่น ๆ และอยู่นอกสายธารของเวลา^๒ ส่วนความพอใจในความงามที่ยังเกี่ยวข้องกับความอยากนั้นไม่สามารถทำให้คนเราหลุดพ้นจากทุกข์ได้ ตัวอย่างเช่น เราเห็นภาพ

^๑Arthur Schopenhauer, The World as Will and Idea, Vol.1., trans. R. B. Haldane and J. Kemp, p. 231.

^๒Ibid., p. 254.

ผู้หญิงสวยแล้ว เกิดความรู้สึกอยากจับต้อง หรือคิดว่าหล่อนช่างมีเสน่ห์ชวนให้หลงใหลใฝ่หา
นี่จะทำให้เรายังเป็นทุกข์อยู่ เพราะเรายังอยากจะได้จับต้องหล่อน ถ้าไม่ได้สมปรารถนา
ก็จะเป็นทุกข์ หรือถ้าได้สมปรารถนาก็จะพอใจอยู่เพียงชั่วคราว แล้วก็อยากในสิ่งอื่นต่อไปอีก
จึงไม่มีความสงบสุขที่แท้จริง

ความพอใจในความงามที่ทำให้คนหลุดพ้นจากทุกข์นี้เกิดจากการรู้ถึงแบบหรือ
มโนคติ ซึ่งอาจจะได้มาจากการเพ่งมองความงามของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือตัวทัศนต่าง ๆ
หรืองานศิลปะต่าง ๆ เช่น ภาพเขียน รูปปั้น กรณีพันธ์ หรือดนตรี เป็นต้น แต่โชเป็น
ฮาวเออร์เชื่อว่าการเพ่งดูพวกงานศิลปะจะทำให้เราได้รับความพอใจในความงามได้ง่าย
กว่าการเพ่งดูธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลก เพราะเขาเชื่อว่าศิลปินสามารถเข้าถึง
แบบได้มากกว่าคนทั่วไปและสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ได้รับรู้มาลงในงานของเขาทำให้เรามอง
เห็นความงามนั้นได้ง่ายขึ้นโดยมองผ่านสายตาของศิลปิน เขากล่าวว่า

. . . งานศิลปะเป็นเพียงสิ่งเดียวที่จะทำให้เราได้รับความรู้พอที่จะทำให้
เกิดความพอใจอย่างง่ายดาย นั่นคือเรารับรู้มโนคติจากงานศิลปะได้ง่าย
กว่าการรับรู้มันโดยตรงจากธรรมชาติ โลกที่มีอยู่นี้เกิดจากข้อเท็จจริงที่
ว่าศิลปินซึ่งรู้จักมโนคติและไม่รู้จักโลกตามที่มีอยู่ได้ถ่ายทอดมโนคติลงใน
งานของเขา เขาได้แยกความเป็นจริงออกมาจากส่วนประกอบย่อย ๆ ที่มี
ความหลายหลาก เขาปล่อยให้เรามองเห็นโลกโดยผ่านสายตาของเขา
นั่นคือเขามีสายตาดูเห็นถึงธรรมชาติภายในของสิ่งต่าง ๆ โดยแยกจาก
ความสัมพันธ์ทั้งหมดนี้เป็นพรสวรรค์ของอัจฉริยะบุคคลที่เขาจะมาแต่กำเนิด
แต่เขาก็สามารถให้เราเยี่ยมพรสวรรค์นี้โดยให้เรามองผ่านสายตาของเขาซึ่ง
จะทำได้โดยการเพ่งดูในงานศิลปะของเขา^๑

นอกจากนี้โชเป็นฮาวเออร์ยังพูดถึงงานศิลปะต่าง ๆ ตามที่มันเป็นการสำแดง
ออกของเจตจำนงในระดับที่มากน้อยลคลั่นกัน ซึ่งเราพอจะแบ่งได้เป็น ๔ พวก คือ

๑. สถาปัตยกรรม โชเป็นฮาวเออร์ถือว่าสถาปัตยกรรมต่าง ๆ นี้ เป็น
การสำแดงออกของเจตจำนงในระดับต่ำสุด เพราะมันประกอบด้วย หิน หรือไม้ ฯลฯ และ

^๑Ibid., p. 252.

จุดหมายของมันก็มุ่งในการใช้ประโยชน์มากกว่าจะแสดงถึงความงาม ดังนั้นการเพ่งดูความงามของพวกสถาปัตยกรรมจึงทำให้เรา เข้าถึง แบบหรือมโนคติได้น้อย และทำให้หลุดพ้นจากทุกซ์ได้ยาก เขากล่าวว่า

เพราะแบบซึ่งสถาปัตยกรรมแสดงแก่การรับรู้ของเรา^๑ เป็นการสำแดงออกในระดับต่ำสุดของเจตจำนง ดังนั้นความหมายในแง่ปรนัย ซึ่งสถาปัตยกรรมให้แก่เราจึงน้อย ความพอใจในความงามที่ได้จากการมองดูสิ่งที่สวยงามในแสงสว่างที่เจิดจ้า จะไม่ทำให้เข้าใจถึงแบบและส่วนที่เป็นอัตนัยที่เกิดขึ้นพร้อมกับความเข้าใจแบบนี้ก็ไม่เกิดขึ้นด้วย . . .

๒. จิตรกรรมและปฏิมากรรม เป็นงานศิลปะที่โซ เป็นฮาวเออร์เชื่อว่า มันจะทำให้ผู้ที่เพ่งความงามของมันเข้าถึงแบบได้ง่ายกว่าพวกสถาปัตยกรรม เพราะศิลปะที่ผลิตงานนี้ออกมาได้ถ่ายทอดความพอใจในความงามหรือแบบที่เขาได้รับรู้มาลงในงานเหล่านี้ ทำให้ผู้ที่เพ่งความงามของมันได้รับความพอใจในความงาม และหลุดพ้นจากทุกซ์^๒ และโซ เป็นฮาวเออร์ยังเชื่อว่าภาพวาดหรือรูปปั้นสัตว์ ซึ่ง เป็นการสำแดงออกของเจตจำนงในระดับสูงขึ้นมาจะทำให้คนที่เพ่งดูได้รับความพอใจในความงามได้มากกว่าภาพทิวทัศน์ ซึ่งประกอบด้วยต้นไม้ ก้อนหิน ฯลฯ แต่ภาพวาดและรูปปั้นคนทำให้ผู้ที่เพ่งดูเกิดความพอใจในความงามและหลุดพ้นจากทุกซ์ได้มากยิ่งขึ้นกว่าภาพวาดและรูปปั้นสัตว์ เพราะคนเป็นการสำแดงออกของเจตจำนงในระดับที่สูงกว่าสัตว์ มันจึงทำให้ผู้ที่เพ่งดูเข้าถึงแบบได้มากและหลุดพ้นจากทุกซ์ได้มาก เขากล่าวว่า

ความงามของคนเป็นการแสดงออกอย่างปรนัย ซึ่งหมายถึงการสำแดงออกอย่างเต็มที่ของเจตจำนงในระดับสูงสุดที่เราสามารถรับรู้ได้ แบบของคนโดยทั่วไปแสดงถึงแบบที่เรารับรู้ได้ . . . ไม่มีวัตถุใดที่จะสามารถนำเราไปสู่การเพ่งมองความงามของสิ่งหนึ่งจนเสมือนว่าตนเองมีอยู่ได้เร็ว เท่ากับแบบของคนซึ่งสวยงามที่สุด เพราะการเพ่งมองดูมันทำให้เราเต็มไปด้วยความ

^๑Ibid., p. 280.

^๒Ibid., pp. 282-283.

พอใจอย่างบอกไม่ถูก และทำให้เราพ้นจากความทุกข์ นี้เป็นไปได้เพราะความรู้ที่ชัดเจนและบริสุทธิ์ของเจตจำนงได้นำเราไปสู่สภาวะของการรู้ที่บริสุทธิ์อย่างรวดเร็ว และง่ายดาย บุคคลิกภาพและเจตจำนงของเราซึ่งเต็มไปด้วยทุกข์ก็จะหมดไปทันทีที่เรามีความพอใจในความงามอย่างบริสุทธิ์อยู่

อึ้งโซ เป็นชาวเออร์ได้พูดถึงหุ่นซีผึ้ง ซึ่งเป็นปฏิมากรรมชนิดหนึ่งว่ามันไม่ให้ความพอใจในความงามแต่อย่างใด เพราะมันเป็นการลอกเลียนสิ่งที่มีอยู่อย่างเป็นสิ่งเฉพาะมา มันไม่ได้แสดงถึงแบบของคน ดังนั้นการเพ่งมองความงามของหุ่นซีผึ้งจึงไม่ทำให้คนเกิดความพอใจในความงามและดับทุกข์ได้^{๑๖}

๓. วรรณกรรม ได้แก่ พวกโคลง กลอน นวนิยาย นิทาน หรือบทละครต่าง ๆ งานศิลปะประเภทนี้โซ เป็นชาวเออร์บอกว่ามันแสดงถึงแบบของชีวิต คือ การกระทำ ความคิด และอารมณ์ ความรู้สึกของคน ทำให้ผู้ที่เพ่งดูเข้าถึงแบบของคนได้มากขึ้นและหลุดพ้นจากทุกข์ได้ง่ายขึ้น โซ เป็นชาวเออร์ กล่าวว่า

. . . มนุษย์นั้นตรงกันข้าม เขาไม่ได้แสดงตัวเองเพียงในแบบของคน และแสดงให้เห็นตัวของเขาเอง แต่แสดงออกเป็นการกระทำพร้อมทั้งความคิดและอารมณ์ตามลำดับ ไม่มีศิลปะอื่น ๆ ที่นอกจากวรรณกรรมจะสามารถแสดงถึงสิ่งเหล่านี้ได้ เพราะความก้าวหน้าหรือความเคลื่อนไหวซึ่งไม่สามารถถูกแสดงออกมาในจิตรกรรม และปฏิมากรรมได้^{๑๗} เหมาะสมกับจุดหมายของวรรณกรรม^{๑๘}

และโซ เป็นชาวเออร์ยังเชื่อว่าวรรณกรรมที่แสดงถึงโสภณากรรม ทำให้คนได้รับความพอใจในความงามและหลุดพ้นจากทุกข์ได้มากกว่าพวกที่แสดงถึงสุภณากรรม เพราะเราจะเห็น

^{๑๖} Ibid., p. 285.

^{๑๗} Arthur Schopenhauer, Essays and Aphorisms, Vol., trans. R. J. Hollingdale, p. 160.

^{๑๘} Arthur Schopenhauer, The World as Will and Idea, Vol.1., trans. R. B. Haldane and J. Kemp, p. 315.

แบบของชีวิตในโศกนาฏกรรมได้ชัดเจนที่สุด เราได้เห็นความเห็นแก่ตัว การขัดแย้ง ทำลายล้างกันและความอยากและดิ้นรนของคนซึ่งเปล่าประโยชน์ทั้งสิ้น^๑

๔. คนตรี เป็นงานศิลปะที่ต่างจากงานศิลปะอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว โชเป็นฮาวเออร์บอกว่ามันแสดงถึงเจตจำนงอย่างแท้จริง ไม่ได้แสดงถึงมโนคติอย่างทำงานศิลปะอื่น ๆ ให้แก่เรา คนตรีจึงทำให้คนที่พอใจในความงามของมันสามารถเข้าใจถึงธรรมชาติที่แท้จริงของเจตจำนง และหลุดพ้นจากทุกข์ได้มากกว่าการเพ่งความงามของงานศิลปะประเภทอื่น ๆ กล่าวคือ

. . . การผ่านอย่างรวดเร็วจากความต้องการไปสู่ความพอใจ และจาก
ความพอใจไปสู่ความต้องการใหม่ คือ ความสุข หรือการอยู่ดีกินดี ดังนั้น
เพลงจังหวะเร็ว ๆ ที่บรรเลงไปอย่างไม่หยุดก็คือความสุขดังกล่าวนี่ ส่วน
เพลงจังหวะช้า . . . อาจเปรียบได้กับการไม่ได้รับความพอใจหรือความ
เศร้า และการว่างจากความต้องการใหม่หรือความอ้างว้างเปื้อน่ายก็ไม่ใช่
เป็นอะไรนอกจากการแสดงถึงเพลงที่มีเสียงอยู่เพียงเสียงเดียว ซึ่งนำเปื้อน
น่ายและไม่มีความหมายอะไรเลย^๒

นอกจากนี้โชเป็นฮาวเออร์ได้แยกอุปสรรคออกจากงานศิลปะชนิดนี้ เพราะ
เขาคิดว่าขณะที่เราฟังดนตรีในอุปรากรนั้น ความสนใจของเราจะถูกแบ่งไปสู่ แสง สี
และท่าทางต่าง ๆ ที่มีร่องในอุปรากรแสดงออกมาด้วย เราจึงไม่สามารถมีความพอใจใน
ความไพเราะของคนตรี จนทำให้หลุดพ้นจากทุกข์ได้^๓

ตามทัศนะของโชเป็นฮาวเออร์แล้ว เราอาจจะกล่าวได้ว่าการดื่มด่ำใน
ความงามของศิลปะที่จะทำให้คนดับทุกข์ได้มากที่สุด คือ การเพ่งอยู่กับความไพเราะของ
คนตรี เพราะคนตรีแสดงถึงเจตจำนง ที่เป็นสิ่งในตัวเองของสรรพสิ่งในโลกและเป็นสาเหตุ

^๑Ibid., pp. 326-327.

^๒Ibid., p. 337.

^๓Arthur Schopenhauer, Essays and Aphorisms, trans. R. J. Hollingdale, p. 164.

ของทุกซ์ เมื่อคนเข้าใจถึงเจตจำนงนี้แล้ว เขาจะหลุดพ้นจากทุกซ์ และวิธีดับทุกซ์โดยการ
 ตีมูลค่าในความงามของศิลปะนี้ เราจะพบว่ามันช่วยดับทุกซ์ทางใจ เพราะขณะที่เราเพ่ง
 ในความงามของสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนกลมกลืนกับสิ่งที่ถูกเพ่งและคิดว่าตนเองมีอยู่ ทำให้เราไม่
 เป็นปัจเจกบุคคลที่เต็มไปด้วยความอยากและทุกซ์อีก นอกจากนี้มันยังช่วยดับทุกซ์ทางกายได้
 ด้วย เพราะขณะที่เราพอใจในความงามของสิ่งหนึ่งจนคิดว่าตัวเองมีอยู่ เราก็จะลืมความ
 ทุกซ์ทางกาย เช่น ความเจ็บไข้ หรือความหนาว เป็นต้น

อย่างไรก็ดีอาจจะมีปัญหาว่า วิธีดับทุกซ์โดยการตีมูลค่าในความงามของศิลปะ
 นี้จะทำให้ดับทุกซ์ได้ตลอดไปหรือไม่ ในแง่นี้ไซเป็นชาวเยอรมันบอกว่า มันช่วยให้ดับทุกซ์ได้
 เพียงชั่วคราวเท่านั้น มันไม่ได้ทำให้หลุดพ้นจากทุกซ์ได้ตลอดไป เพราะในระหว่างที่คน
 เรายังพอใจในความงามของสิ่งหนึ่งของสิ่งหนึ่งและเราก็เป็นผู้ที่ปราศจากเจตจำนงนั้น
 เราก็จะไม่มีทุกซ์ แต่ถ้าเราหยุดเพ่งในความงามของสิ่งนั้น เราก็จะกลับมาเป็นตัวเราที่มี
 อยู่ในฐานะปัจเจกบุคคล ซึ่งมีความอยากและดิ้นรนอีก เรื่องนี้เราจะเข้าใจได้ชัดเจนจาก
 คำพูดของเขาที่ว่า

. . . ความพอใจในความงามของศิลปะ ประกอบด้วยข้อเท็จจริงที่ว่าในการ
 เข้าสู่สภาวะของการตีมูลค่าในความงามของศิลปะนั้น เราได้ถูกยกกระดืบให้
 หลุดพ้นจากความอยากทั้งหมด ตัวอย่างเช่น ความต้องการทั้งหมดและความวิตก
 กังวลต่าง ๆ ได้ชั่วขณะ เราเป็นเหมือนกับว่าได้ถูกปลดปล่อยจากตัวเราเอง
 เราไม่เป็นปัจเจกบุคคลซึ่งมีความรู้ที่ยังเป็นทาสของความอยากอย่างสม่ำเสมอ
 อีก . . . แต่เราได้กลายเป็นผู้รู้ที่บริสุทธิ์จากเจตจำนง ซึ่งเป็นสิ่งที่มาพร้อม
 กับการรู้มโนคติของเพลโต

ดังนั้นวิธีดับทุกซ์ที่จะทำให้ให้ดับทุกซ์ได้ตลอดไปนั้น ก็คือการหลุดพ้นจากเจตจำนงตลอดไป ไม่
 ใช้การหลุดพ้นจากเจตจำนงเพียงชั่วขณะที่เรายังตีมูลค่าในความงามของศิลปะเท่านั้น

๑

Arthur Schopenhauer, The World as Will and Idea,
 trans. R. B. Haldane and J. Kemp, p. 504.

๒. การสละความต้องการทางโลก คือ การปฏิเสธเจตจำนงโดยการทรมาณตน หรือประพฤติดพรหมจรรย์ เพื่อระงับความอยาก โขเป็นฮาวเออร์กล่าวไว้ว่า

. . . คำว่า การสละความต้องการทางโลกซึ่งฉันใช้บ่อย ๆ นี้ ฉันใช้ใน ความหมายแคบ คือ หมายถึงการทำลายเจตจำนงอย่างจงใจโดยปฏิเสธสิ่ง ที่เป็นไปตามเจตจำนง และเลือกรับแต่สิ่งที่ขัดกับเจตจำนง การมีชีวิตอยู่ อย่างทรมาณตน และประพฤติดพรหมจรรย์ เพื่อระงับเจตจำนงตลอดไป^๑

การสละความต้องการทางโลกนี้ เราจะพบว่ามันเป็นการปฏิเสธเจตจำนงเพื่อชีวิต กล่าวคือ คนทุกคนในโลกนี้เป็นการสำแดงออกของเจตจำนง และเจตจำนงซึ่งเป็นสิ่งในตัวเองของ ทุกคนนี้มีลักษณะเป็นความอยากและดิ้นรนเพื่อชีวิต ดังนั้นทุกคนจึงแสวงหาสิ่งต่าง ๆ เพื่อสนองความอยาก และเพื่อความอยู่รอดของตน มันทำให้โลกเต็มไปด้วยความขัดแย้ง ความเห็นแก่ตัว คนดำรงชีวิตอยู่อย่างแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน ทำให้เกิดทุกข์^๒ แต่ถ้าคนไม่ทำอะไรเพื่อตนเอง สละความต้องการต่าง ๆ และประพฤติดพรหมจรรย์แล้วก็เท่ากับเป็นการปฏิเสธเจตจำนงเพื่อชีวิต เพราะคนไม่ทำเพื่อความอยู่รอดของตนและไม่ทำให้มีการสืบต่อชีวิตอีกต่อไป การสละความต้องการทางโลกหรือการปฏิเสธเจตจำนงเพื่อชีวิตนี้ เราจะเห็นได้จากการกระทำต่าง ๆ ที่ไม่เห็นแก่ตัว เช่น การดำรงชีวิตอย่างซื่อสัตย์สุจริต ไม่หลอกลวง หรือเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น เพราะการคดโกงและเอาเปรียบคนอื่นเป็นการยืนยัน ความต้องการทางโลกคือเป็นการตอบสนองความต้องการทรัพย์สิน หรือความสุขสบายของตน หรือการดำรงชีวิตของพวกนักบวช ซึ่งมีความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้น พยายามระงับความต้องการต่าง ๆ และรักษาพรหมจรรย์ เป็นต้น

การสละความต้องการทางโลกนี้จะทำให้คนดับทุกข์ได้ เพราะเป็นการหลุดพ้นจากเจตจำนง แต่การที่จะทำได้นั้น โขเป็นฮาวเออร์บอกว่าจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งในตัวเอง และความเป็นปัจเจกภาพของการสำแดงออกของมัน

^๑ Ibid., p. 506.

^๒ Ibid., p. 427.

. . . การปฏิเสธเจตจำนงเพื่อชีวิตจะเกิดขึ้นเมื่อมีความรู้ ความอยากจะ
 ลึกลงเพราะปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ถูกรู้ว่าเป็นสิ่งเฉพาะจะไม่สามารถ
 กระทำการจนกลายเป็นแรงจูงใจสำหรับความอยากอีก แต่ความรู้ทั้งหมดใน
 ธรรมชาติของโลกหรือกระจกเงาที่ส่องให้เห็นเจตจำนงนี้ . . . ได้กลายเป็นผู้
 ระงับเจตจำนง^๑

การรู้ว่าเจตจำนงเป็นสิ่งที่ตัวเองของทุกสิ่ง มันมีลักษณะเป็นความอยากและตื่นรนเพื่อชีวิต
 มันจึงทำให้คนซึ่งเป็นการสำแดงออกของมันมีชีวิตอยู่อย่างแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน ทำให้เกิด
 ทุกข์ โขเป็นฮาวเออร์บอกว่าเมื่อคนรู้ความจริงนี้แล้ว เขาจะปฏิเสธเจตจำนงอันเป็น
 สวรรค์ของเขา เขาจะระงับความอยากทั้งหมด และหลุดพ้นจากทุกข์

. . . คนที่ยังผูกพันอยู่กับหลักปัจเจกภาพและความเห็นแก่ตัวจะรู้แต่เพียง
 สิ่งเฉพาะและความสัมพันธ์ของมันกับตัวเขา และสิ่งเหล่านี้ก็จะกลายเป็น
 แรงจูงใจใหม่สำหรับความอยากของเขา แต่ในทางตรงข้าม ความรู้ใน
 ความเป็นหนึ่งหรือธรรมชาติของสิ่งในตัวเองที่ได้พูดมาแล้วได้กลายเป็นผู้
 ระงับความอยากทั้งหมด เจตจำนงในตอนนี้จึงหันออกจากชีวิต มันขยาย
 ต่อความพอใจซึ่งมันรู้ว่าเป็นการยืนยันการมีชีวิต มนุษย์ในตอนนี้จะเข้าถึง
 สภาวะของการเสียสละ ไม่ตื่นรน ไม่หวั่นไหว และหลุดพ้นจากเจตจำนง
 อย่างสมบูรณ์^๒

เมื่อคนมีความรู้ในสิ่งในตัวเอง และความเป็นปัจเจกภาพของมันแล้วเขาจะดับ
 ทุกข์ได้อย่างไรนั้น โขเป็นฮาวเออร์บอกว่า ถ้าคนเรามีความรู้นี้แล้วเขาจะรู้ว่าความสุขและ
 ความทุกข์ในโลกนี้มิใช่สิ่งสองสิ่งที่แตกต่างกัน ความจริงแล้วมันเป็นสิ่งเดียวกัน มันเป็น
 เพียงด้านสองด้านของเจตจำนงซึ่งเป็นหนึ่งแบ่งแยกไม่ได้ เมื่อคนมีความรู้นี้แล้วเขาจะไม่
 พยายามแสวงหาความสุขและหลีกเลี่ยงทุกข์โดยก่อกุศลให้แก่ผู้อื่น^๓ และการที่คนเรามีความรู้นี้
 นี้เขาจะแก้คนอื่นไม่แตกต่างกับตนเอง คือ ทุกคนต่างเป็นการสำแดงออกของเจตจำนง

^๑Ibid., p. 367.

^๒Ibid., pp. 489-490.

^๓Ibid., pp. 454-455.

เดียวกันทั้งนั้น เขาจะเห็นว่าทุกข์ของคนอื่นก็คือทุกข์ของเขา เขาจะเลิกการกระทำที่เห็นแก่ตัวอันเป็นการก่อทุกข์ให้แก่คนอื่น และตนเอง เขาจะมีแต่ความรักและเห็นใจผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน แล้วคนเราก็จะอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข ถึงแม้ว่าคนอื่นจะไม่มีความรู้ดีแต่เรามี เราก็จะดับทุกข์ของเราเองได้ เพราะเราไม่ต้องกังวลที่จะแสวงหาสิ่งต่าง ๆ เพื่อตัวเรา^๑ เรื่องนี้เราอาจจะเห็นได้จากตัวอย่างเช่น พ่อค้าที่เห็นแก่ตัวมักจะถือโอกาสชักจูงสินค้า เพื่อให้สินค้าขาดตลาดและมีราคาสูงขึ้น มันเป็นการเพิ่มพูนความร่ำรวยของเขาแต่ก่อทุกข์ให้กับผู้มีรายได้น้อย และตัวเขาเองก็มีความสุข เพราะการที่เขาชักจูงสินค้าและได้กำไรมากขึ้นนั้นไม่ทำให้เขามีความสุข หรือพอใจได้อย่างแท้จริง เนื่องจากสารัตถะของคนที่เจตจำนงซึ่งเป็นความอยากและค้ำคะนอยู่ตลอดเวลา เมื่อคนเราได้รับความพอใจแล้วก็จะมีความอยากต่อไปอีก ในทางกลับกันถ้าเขารู้ว่าคนอื่น ๆ ต่างก็เป็นการสำแดงออกของเจตจำนงเดียวกับเขา เขาจะเห็นว่าความทุกข์ของคนอื่นก็เป็นความทุกข์ของเขา เขาจะพยายามผลิตสินค้าออกมาให้มากและเอากำไรแต่น้อย เป็นต้น

อนึ่ง การสละความต้องการทางโลกนี้จะต้องเริ่มต้นด้วยการมีความรู้เกี่ยวกับเจตจำนงในฐานะสิ่งในตัวเองและสรรพสิ่งในโลก ซึ่งเป็นการสำแดงออกของมัน เจตจำนงนี้มีลักษณะอยากและค้ำคะนเพื่อชีวิตอยู่ตลอดเวลา สรรพสิ่งในโลกซึ่งเป็นการสำแดงออกของมันจึงมีความขัดแย้ง แย่งชิงกันเพื่อการดำรงอยู่ของตนอย่างดีที่สุด โลกจึงเต็มไปด้วยทุกข์ โขเป็นชาวเออร์เชื่อว่าถ้าคนมีความรู้ดีแล้ว เขาจะปฏิเสธเจตจำนงเพื่อชีวิต เขาจะไม่เห็นแก่ตัว แต่มีความรัก เมตตา สงสาร เพื่อนมนุษย์ และสัตว์อื่น ซึ่งต่างเป็นการสำแดงออกของเจตจำนงเดียวกันกับเขา เขาจะประกอบแต่ความดีทางศีลธรรม เช่น การดำรงชีวิตอยู่อย่างซื่อสัตย์สุจริต ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น แต่การทำดีต่าง ๆ ทางศีลธรรมนี้เป็นเพียงวิธี (means) ไม่ใช่จุดหมาย (end) ซึ่งได้แก่ความหลุดพ้นจากทุกข์ ซึ่งเป็น การดับทุกข์อย่างแท้จริงโดยที่ทุกข์ไม่เกิดขึ้นอีก เขากล่าวว่า

^๑Ibid., pp. 482-483.

ถ้าเราพิจารณาเจตจำนงเพื่อชีวิตในฐานะสิ่งในตัวเองและมีอยู่อย่างประณีตแล้วเราจะพบว่าการยอมรับมันเป็นภาพลวงตา การหลีกหนีจากมัน การพยายามปฏิเสธการมีอยู่ทั้งหมดของมันคือสิ่งที่หลาย ๆ ศาสนา เรียกว่า การสละตัวตน เพราะตัวตนที่แท้จริงคือเจตจำนงเพื่อชีวิต ความดีต่าง ๆ ทางศีลธรรม เช่น ความยุติธรรม ความเมตตากรุณา ถ้ามันเกิดจากข้อเท็จจริงที่ว่า เจตจำนงเพื่อชีวิตเห็นแจ้งในหลักปัจเจกภาพ รู้จักตัวเองในการสำแดงออกของมันแล้ว ความดีต่าง ๆ ทางศีลธรรมเหล่านี้ก็จะ เป็นสัญลักษณ์เบื้องต้นหรือเครื่องหมายอันแรกที่แสดงให้เห็นว่า เจตจำนงที่สำแดงออกมานั้นไม่ยึดมั่นอยู่กับภาพลวงตาอีกต่อไป แต่ความเป็นจริงได้เริ่มเข้ามาแทนที่ และบางคนอาจจะเปรียบเทียบได้ว่าเจตจำนงเพื่อชีวิตได้กระพือปีกเพื่อบินหนีไป . . . อย่างไรก็ตามความดีต่าง ๆ ทางศีลธรรมเหล่านี้เป็นวิธีการของการดำเนินไปสู่การสละตัวตน และการปฏิเสธเจตจำนงเพื่อชีวิตนั่นเอง . . .

ส่วนการสละความต้องการทางโลกที่จะบรรลุจุดหมายอย่างแท้จริงโดยไม่มี ความทุกข์เกิดขึ้นได้อีกนั้น โชเปินฮาวเออร์ถือว่าจะต้องมาจากการดำรงชีวิตอยู่อย่างระงับความต้องการต่าง ๆ โดยการทรมาณตนและรักษาพรหมจรรย์แบบนักบวช ดังจะเห็นได้จากคำพูดของเขา

. . . ความสงบและความสุขในชีวิตของนักบวชเป็นเหมือนความสำเร็จที่เกิดจากชัยชนะอันถาวรเหนือเจตจำนง พื้นฐานของความสำเร็จนี้คือการต่อสู้กับเจตจำนงเพื่อชีวิตอันยาวนาน เพราะไม่มีใครในโลกที่สามารถมีความสุขที่ยั่งยืนได้ . . . ดังนั้นเราจะพบว่าคนที่ได้มาถึงสภาวะของการปฏิเสธเจตจำนงเพื่อชีวิตแล้วนั้นพยายามที่จะรักษาสภาวะนี้อย่างสุดความสามารถโดยการสละความต้องการทุกอย่าง โดยการดำรงชีวิตอยู่อย่างยากแค้น เข้มงวด โดยเลือกแต่สิ่งที่ดีกับความต้องการของเขา ทั้งหมดนี้ก็เพื่อขจัดความอยากซึ่งมักจะเกิดขึ้นใหม่อีกเป็นประจำ . . .^๒

^๑Arthur Schopenhauer, The World as Will and Idea, Vol.3., trans. R. B. Haldane and J. Kemp, pp. 423-424.

^๒Arthur Schopenhauer, The World as Will and Idea, Vol.1., trans. R. B. Haldane and J. Kemp, p. 506.

และโซเป็นฮาวเออร์กล่าวว่

. . . คนที่เห็นแจ้งในหลักปัจเจกภาพ และรู้ถึงธรรมชาติแท้จริงของสิ่งในตัวเอง . . . เขาจะไม่ยอมเป็นเจ้าของธรรมชาติที่ปรากฏในตัวเขาโดยแสดงออกผ่านร่างกายและการกระทำของเขา เขายกเลิกการมีอยู่อย่าง เป็นปรากฏการณ์ แต่มีอยู่ในทางตรงข้ามกับมันอย่างเห็นได้ชัด เขารู้ว่าโดยสาระสำคัญแล้ว ไม่มีสิ่งอื่น ๆ เลยนอกจากการสำแดงออกของเจตจำนงแล้ว เขาก็จะไม่ต้องทำอะไร ไม่ผูกพันเจตจำนงของเขาไว้กับอะไรทั้งสิ้น และเขาพยายามจะยืนยันความไม่แตกต่างกันของเขากับสรรพสิ่ง ร่างกายของเขาที่มีสุขภาพดี และแข็งแรงแสดงถึงการแพร่เผ่าพันธุ์ และแรงผลักดันทางเพศ แต่เมื่อเขาปฏิเสธเจตจำนง และยกเลิกการมีอยู่ของกายแล้ว เขาจะไม่ต้องการการตอบสนองทางเพศอีกไม่ว่าในกรณีใด ๆ ดังนั้นการประพฤติพรหมจรรย์อย่างเคร่งครัดและสมบูรณ์แบบ จึงเป็นก้าวแรกของการสละความต้องการทางโลก หรือการปฏิเสธเจตจำนงเพื่อชีวิต^๑

เราจะเห็นได้ว่าความสละความต้องการทางโลกนี้ช่วยดับได้ทั้งทุกข์กายและทุกข์ใจ กล่าวคือ เมื่อคนเราไม่ต้องการสิ่งต่าง ๆ เพื่อตัวเองแล้ว เขาก็จะไม่เบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น เพื่อความอยู่รอดของตนเอง จึงทำให้ไม่เกิดทุกข์กายแก่ผู้อื่น และแก่ตนเองซึ่งอาจถูกแก้แค้น และเมื่อคนเราทำอะไรด้วยความเสียสละ ความรักและเห็นใจผู้อื่นแล้ว เขาจะไม่อยากหรือวิตกกังวลในการแสวงหาสิ่งต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของตน ซึ่งถ้าไม่ได้ก็จะทำให้ทุกข์ หรือถ้าได้มากก็จะไม่ทำให้เกิดความพอใจอย่างแท้จริง

วิธีดับทุกข์โดยการสละความต้องการทางโลกนี้ โซเป็นฮาวเออร์คิดว่ามันต่างกับวิธีดับทุกข์โดยการหุ้มคำในความงามของศิลปะ เพราะมันไม่เพียงแต่ทำให้ดับทุกข์เพียงชั่วขณะที่พึ่งความงามของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่มันทำให้หลุดพ้นจากทุกข์ได้ตลอดไป กล่าวคือ การสละความต้องการทางโลกนี้ เป็นการทรมาณคนหรือประพฤติพรหมจรรย์ มันจึงทำให้หลุดพ้นจากเจตจำนงได้อย่างเด็ดขาด เพราะผู้ที่ยินดีในการดำรงชีวิตอย่างแร้นแค้น และรักษาพรหมจรรย์ได้นั้น แสดงว่าเขาไม่ต้องการอะไรอีก โซเป็นฮาวเออร์กล่าวว่

^๑Ibid., pp. 490-491.

การสละความต้องการทางโลกซึ่งแสดงออกมาเป็นความยากจนที่จำเป็นและ
 จงใจนี้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ เพราะทรัพย์สินสมบัติต่าง ๆ ถูกสละไปเพื่อ
 บรรเทาทุกข์คนอื่น แต่มันก็เป็นจุดจบในตัวเองเพราะมันหมายถึงการทำให้
 เจตจำนงดับไปตลอดกาล เพื่อความพอใจของความต้องการ และความ
 หวานชื่นของชีวิตจะไม่มากระตุ้นให้เกิดความอยากได้อีก เขายกเลิกสิ่งที่
 เขารู้ว่ามันเป็นอันตราย คนที่มาถึงจุดนี้แล้วจะรู้ว่า ร่างกายที่มีชีวิต หรือ
 การสำแดงออกของเจตจำนงที่เป็นรูปธรรมนี้มีความต้องการต่าง ๆ ตาม
 ธรรมชาติ แล้วเขาก็ก้าวออกไปจากมันอย่างตั้งใจ เพราะเขายังคับ
 ตัวเองให้ละเว้นจากการกระทำทั้งหมดที่เขาอยากทำ แต่ทำทุกสิ่งที่เขาไม่
 อยากทำ แม้ว่าไม่มีจุดจบอะไรที่นอกจากการหมดไปของเจตจำนง เมื่อ
 เขาเองปฏิเสธเจตจำนงที่อยู่ในตัวเขา เขาจึงไม่ต่อต้านถ้าคนอื่นจะปฏิเสธ
 เจตจำนงที่อยู่ในตัวเขาบ้าง ตัวอย่างเช่น การทำร้ายเขา ดังนั้นความทุกข์
 ทั้งหมดที่เกิดขึ้นแก่เขานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หรือเกิดจากความชั่วร้าย
 ของคนอื่น เขาคืออนรับการทำร้าย การทำลายชื่อเสียง และคำสบประ-
 มาทต่าง ๆ ด้วยความยินดี เพราะมันเป็นการเปิดโอกาสให้เห็นชัดเจนว่า
 เขาไม่ยืนยันเจตจำนงอีกแล้ว . . . ถ้าในที่สุด ความตายมาถึงเป็นการให้
 จุดจบแก่การสำแดงออกของเจตจำนงซึ่งการมีอยู่ของมันได้หมดไป ตั้งแต่มันได้
 ผ่านการปฏิเสธแล้ว*

การสละความต้องการทางโลกนี้ เราจะพบว่ามันดับทุกข์ได้อย่างแท้จริงโดยดูจาก
 พวกที่สละความต้องการทางโลก แล้วไปบำเพ็ญพรต ประพฤติพรหมจรรย์และมีชีวิตอยู่
 อย่างแร้นแค้น เขาจะไม่รู้สึกหนาว ร้อน หิว หรือเจ็บปวดใด ๆ ทั้งสิ้น แสดงว่าเขา
 ดับทุกข์ได้อย่างสิ้นเชิง เพราะเขาไม่มีความรู้สึกว่าเขาแม่กระทั่งสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นความ
 ต้องการพื้นฐานของชีวิต เมื่อเขาไม่อยากในสิ่งเหล่านี้ เขาก็ไม่ต้องวิตกกังวลกลัวจะไม่ได้
 ตามความต้องการ หรือไม่ต้องเสียใจถ้าไม่ได้สมปรารถนา หรือไม่ต้องไปทำร้ายผู้อื่น เพื่อ
 จะได้มันมา และเมื่อเขาตายลงร่างกายของเขาจึงเป็นการสำแดงออกของเจตจำนงก็จะ
 หมดไปด้วย

*Ibid., pp. 492-493.

กล่าวโดยสรุป การดับทุกข์โดยการสละความต้องการทางโลก คือ การระงับความอยากโดยการทรมานตนและประพฤดิพรหมจรรย์ การจะทำได้นั้นเราจะต้องมีความรู้เรื่องสิ่งในตัวของเรา และปัจเจกภาพของสรรพสิ่ง เมื่อมีความรู้ดีแล้วคนก็จะปฏิเสธเจตจำนงที่เป็นสาระตะของตน และสิ่งอื่น ๆ เขาจะไม่มีความเห็นแก่ตัว และดับความอยากและการดิ้นรนได้อย่างเด็ดขาด จึงเป็นการดับทุกข์อย่างถาวร ดังคำพูดของไซเป็นชาวเออร์ที่ว่า "การหลุดพ้นที่แท้จริง คือ การหลุดพ้นจากชีวิตและความทุกข์ ซึ่งเราไม่สามารถแม้แต่จะคิดถึงมันได้โดยปราศจากการปฏิเสธเจตจำนงอย่างสิ้นเชิง"^๑

อย่างไรก็ตาม เมื่อการดับทุกข์ที่ถาวรคือการดับเจตจำนงและคนเราเป็นการสำแดงออกของเจตจำนง ดังนั้น การฆ่าตัวตายก็น่าจะเป็นวิธีการดับทุกข์ที่ได้ผล แต่ไซเป็นชาวเออร์ปฏิเสธ เขาถือว่าการฆ่าตัวตายไม่ใช่การปฏิเสธเจตจำนง แต่เป็นการยียวนเจตจำนงเพื่อชีวิต เพราะการฆ่าตัวตายมักเกิดจากความต้องการหลีกเลี่ยงทุกข์ต่าง ๆ ที่เขาเผชิญอยู่ แต่มันก็ไม่ทำให้เขาหลุดพ้นได้อย่างแท้จริง เพราะมันเป็นเพียงการทำลายการสำแดงออกของเจตจำนงซึ่งเป็นปัจเจกบุคคลเท่านั้น มันไม่ได้ทำลายเจตจำนงทั้งหมดซึ่งเป็นสาระตะของสรรพสิ่งและเป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์ ไซเป็นชาวเออร์กล่าวว่า

. . . การฆ่าตัวตาย เป็นปรากฏการณ์ของการยียวนเจตจำนงอย่างรุนแรง เพราะสาระตะของการปฏิเสธเจตจำนงนั้นอยู่ที่ว่าไม่ใช่ความทุกข์ แต่ความสุขของชีวิตที่จะต้องถูกละเว้น การฆ่าตัวตายเป็นการต้องการมีชีวิตใหม่ เพราะไม่พอใจกับสภาวะที่เขาต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบัน^๒

. . . การฆ่าตัวตายเป็นเพียงการปฏิเสธปัจเจกบุคคล ไม่ใช่กลุ่ม เราได้เห็นแล้วว่า การมีชีวิตอยู่เป็นการยียวนเจตจำนงเพื่อชีวิตและความทุกข์ไม่สามารถแยกจากชีวิตได้ การฆ่าตัวตายซึ่งเป็นการทำลายการมีอยู่ของปรากฏการณ์อันหนึ่งของเจตจำนง จึงเป็นการกระทำที่โง่เง่าและไร้ประโยชน์ เพราะมันไม่มีผลกระทบต่องานในตัวเราแต่อย่างใด^๓

^๑Ibid., p. 513.

^๒Ibid., pp. 514-515.

^๓Ibid., p. 515.

นอกจากนี้โซเอ เป็นฮาวเออร์ยังประณามการดับทุกข์โดยการสวดอ้อนวอนพระเจ้า เพื่อหวังให้พระองค์ช่วยดับทุกข์ ว่าเป็นการกระทำที่เปล่าประโยชน์ เพราะความทุกข์เกิดจากธรรมชาติภายในของตนเอง อันได้แก่ เจตจำนง ดังนั้นการดับทุกข์ที่ได้ผลก็ต้องเป็นการหลุดพ้นจากเจตจำนง ซึ่งจะทำให้ได้โดยการพิจารณาจิตของตนเองเท่านั้น อานาจีอื่น ๆ จากภายนอกไม่สามารถช่วยดับทุกข์นี้ได้

. . . มันเปล่าประโยชน์ที่คนมีทุกข์จะขอความช่วยเหลือจากพระเจ้า . . .
 อานาจาจากภายนอกจะสามารถเปลี่ยนแปลงหรือทำลายเจตจำนงได้น้อยมาก
 อานาจีอื่นก็สามารถทำให้เราหลุดพ้นจากความทุกข์ที่เกิดจากการมีชีวิตซึ่งเป็น
 ปรากฏการณ์ของเจตจำนงได้น้อยมากเช่นกัน โดยหลักการแล้วมนุษย์มักจะ
 ถูกส่งกลับไปหาตัวเอง มันเปล่าประโยชน์ที่เขาจะสร้างพระเจ้าสำหรับเขา
 แล้วทำการบูชาและสวดอ้อนวอนเพื่อให้ได้รับสิ่งที่เขาสามารถจะได้อีกด้วย
 กำสั้งใจของเขาเอง^๑

ศูนย์วิทยพัทธยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑Ibid., p. 420.